

ТИПТІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ

(Жоғары кәсіптік білім)

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ КОНСТИТУЦИЯЛЫҚ ҚҰҚЫҒЫ

5В030100 «Құқықтану»
бакалавриат мамандығы бойынша

2 несие

Қазақстан Республикасының Білім және ғылым министрлігі
Астана
2017

АЛҒЫ СӨЗ

1. «Құқық» мамандықтар тобы бойынша оқу-әдістемелік секциясымен, «КАЗГЮУ Университеті» АҚ-ның Заңгерлерді бағалау және сертификатау бойынша бюросының қолдауымен **ДАЙЫНДАЛҒАН ЖӘНЕ ЕНГІЗІЛГЕН.**
2. Республикалық жоғары және ЖОО кейінгі білім беру оқу-әдістемелік кеңесінің 2016 жылғы 30 шілдедегі хаттамалық шешімімен **БЕКІТІЛГЕН ЖӘНЕ КҮШІНЕ ЕНГІЗІЛГЕН.**
3. **АЛҒАШҚЫ РЕТ ЕНГІЗІЛГЕН.**
4. Типтік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы №1080 қаулысымен бекітілген мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарына сәйкес әзірленген және Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2013 жылғы 16 тамыздағы №343 бұйрығымен бекітілген 5В030100 - «Құқықтану» мамандығы бойынша «Жоғары білім берудің типтік оқу жоспарымен» әзірленді.

Бұл типтік бағдарлама «Құқық» мамандықтар тобы бойынша оқу-әдістемелік секциясының рұқсатынсыз көбейтіле және таратыла алмайды

МАЗМҰНЫ

I. Түсіндірме хат	4
II. Дәріс сабақтарының тақырыптары	9
III. Тәжірибелік (семинар) сабақтарының тақырыптары	29
IV. Өзіндік дербес оқуға қалдырылған тақырыптардың тізімі	30
V. Ұсынылатын әдебиеттер тізімі	34
VI. Үлгі оқу бағдарламасының авторлары	37

I. ТҮСІНДІРМЕ ХАТ

«Қазақстан Республикасының конституциялық құқығы» оқу пәні «Заңтану мамандығы бойынша құқық бакалаврларын даярлайтын оқу-кәсіби бағдарламасының құрамына кіреді. Қазақстан Республикасының конституциялық құқығы заң жоғары оқу орындары мен университет факультеттерінің оқу бағдарламасының құрамына кіретін базалық пәндердің бірі болып келеді. Жоғары дәрежедегі заңгерлерді даярлаудың қазіргі жағдайлардағы оның рөлі мемлекеттік басқару жүйесін, әсіресе құқық қорғау органдарын одан әрі жетілдіру қажеттілігімен және Қазақстан Республикасының 2009 жылғы 24 тамыздағы Жарлығымен бекітілген Қазақстан Республикасының 2010 жылдан 2020 жылға дейінгі Құқықтық саясат тұжырымдамасын, сонымен қатар ҚР Президентінің 2012 жылғы 14 желтоқсандағы «Қазақстан – 2050 Стратегиясы: қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты» атты Қазақстан халқына Жолдауын, «Ұлт жоспары – бес институционалдық реформаны жүзеге асыру жөніндегі 100 нақты қадам» атты Қазақстан Республикасы Президентінің 2015 жылғы 20 мамырдағы бағдарламасын, «Қазақстанның Үшінші жаңғыруы: жаһандық бәсекеге қабілеттілік» атты Мемлекет басшысы Н.Назарбаевтың 2017 жылғы 31 қаңтардағы Қазақстан халқына жолдауын жүзеге асырумен түсіндіріледі.

«Қазақстан Республикасының конституциялық құқығы» пәнін оқудың маңыздылығы Қазақстан Республикасы Парламентімен 2017 жылғы 10 наурыздағы Қазақстан Республикасының Конституциясына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы Заңын қабылдаумен артты.

Оқу пәнінің негізгі мақсаты – конституциялық құқықтың аса маңызды ғылыми-теориялық ережелері туралы, Қазақстан Республикасының конституциялық даму тарихы, демократиялық, құқықтық, әлеуметтік және зайырлы мемлекеттілігі қалыптасу процесіндегі мемлекет және қоғамның Негізгі заңы ретіндегі Конституцияның ролі және функциялары туралы, адам және азаматтың конституциялық-құқықтық мәртебесі туралы және мемлекеттік органдар және жергілікті өзін-өзі басқарудың конституциялық жүйесі туралы студенттердің фундаменталды түсінігін қалыптастыру.

Қазақстан Республикасының конституциялық құқық курсының оқытудың негізгі мақсаты студенттерді конституциялық құқық ғылымының негіздерімен, мемлекет және қоғамның Негізгі заңы ретінде Конституция ілімімен, жеке адамның құқықтық жағдай негіздерімен, мемлекеттік органдар ұйымдастырылуы және қызметінің конституциялық қағидаларымен, Қазақстан Республикасының жергілікті өзін-өзі басқару негіздерімен таныстыру және дербес дағдылық қызметке дайындау болып келеді. Қазақстан Республикасының конституциялық құқығының осы маңызды мәселелерін студенттердің түсінуі оларға саясат және мемлекеттік-құқықтық аясында дұрыс бағдарлауға, мемлекеттік және конституциялық-құқықтық саясат және тәжірибе мәселелердің дұрыс шешілуіне жәрдемдеседі.

Осы оқу пәнін оқу кезінде студент:

- Конституциялық құқық Қазақстан Республикасының құқық жүйесінің негізін қалаушы саласы екендігі туралы;
- Конституциялық-құқықтық институттар және қазіргі кезеңдегі мемлекеттік-құқықтық тәжірибедегі жүзеге асырылатын реттеу әдістері туралы;
- Мемлекет және қоғамның Негізгі заңы ретінде Қазақстан Республикасының Конституциясының жалпы мазмұны, мәні, қағидалар және функциялар туралы;
- Қазақстанның конституциялық дамуының негізгі кезеңдері туралы

түсінік алуы қажет.

- Қазақстан Республикасының конституциялық құқығы ғылымының негізгі түсініктері мен дәрежелерін;
- Қазақстан Республикасының конституциялық құрылым негіздерінің негізгі қағидаларын және элементтерін;
- адам және азаматтың құқықтық жағдай негіздерінің мазмұны және қағидаларын;
- мемлекет органдарының ұйымдастырылу және қызметінің конституциялық қағидаларын, құрылымын, құқықтық мәртебесін, негізгі өкілеттіктерін;
- Қазақстан Республикасындағы жергілікті өзін-өзі басқарудың конституциялық негіздерін

білуі қажет.

- Конституциялық-құқықтық түсініктер мен ұғымдарды жетік білу;
- Конституциялық-құқықтық мәселенамасы бойынша өз көзқарасын логикалық сауатты жеткізу және негіздеу;
- Конституцияны және конституциялық-құқықтық актілерін талқылау және қолдану;
- Заңды маңызы бар жағдайларды дұрыс бағалау және заңды деректерді саралау;
- Қазақстан Республикасының конституциялық заңнамасына сәйкес әр түрлі құқықтық әрекеттерді саналы түрде жасау

қолдана алуы қажет.

Қазақстан Республикасының конституциялық құқық оқу курсының негізіне Конституция және Қазақстан Республикасының конституциялық құрылым негіздерінің ұйымдастырылу және қызмет етуіне, адам және азаматтың құқықтық мәртебесіне, мемлекеттік органдар және жергілікті өзін-өзі басқару органдардың құқықтық жағдайына қатысты нормативтік құқықтық актілер жатады. Осыған байланысты студенттерге Қазақстан Республикасының Парламент Жаршысында; Қазақстан Республикасының Президент және Үкімет актілер жинағында; Қазақстан Республикасының Конституциялық Кеңес Жаршысында, «Егемен Қазақстан», «Казахстанская правда», т.б. газеттерде жарияланатын жаңа нормативтік құқықтық актілердің басылып шығуын бақылап отыру ұсынылады.

Аталмыш пәннің пререквизиттері болып келесі пәндер табылады: «Мемлекет және құқық теориясы», «Саясаттану», «Қазақстан Республикасының мемлекет және құқық тарихы».

«ҚР конституциялық құқығы» оқу пәннің постреквизиттері болып «ҚР әкімшілік құқығы», «ҚР азаматтық құқығы», «ҚР қылмыстық құқығы», «ҚР қаржы құқығы», «Конституциялық процесс», «Халықаралық жария құқығы», «Мемлекеттік өзімет және басқару» және т.б. пәндер табылады.

Осындай байланыс Қазақстан Республикасының конституциялық құқық курсының пән ерекшеліктерімен түсіндіріледі. Конституциялық құқықтың негізгі ұғымдар аппаратын түсіну процесінде студенттерге мемлекет және құқық теориясының көп ұғымдарын және категорияларын игеру қажет. Қазақстанның конституциялық даму, қазақстандық конституционализмнің қалыптасу мәселелерін зерттеу студенттердің Қазақстан Республикасының конституциялық-құқықтық институттардың пайда болу және даму тарихын білуді қажет етеді. Конституциялық құқықты оқу кезінде студенттер Платон, Аристотель, Д. Локк, Ш.Л. Монтескье, Ж.Ж. Руссо, Д.Мэдисон, Т. Джефферсон, И. Кант, Абай, Ә.Бөкейханов, Ж.Ақбаев, А. Байтұрсынов, Б.Сырттанов сияқты және т.б. атақты ойшылдардың еңбектерімен танысу жөн.

Сонымен қатар студенттер атақты қазақстандық ғалымдардың (Баймаханов М.Т., Зиманов С.З., Сапарғалиев Ғ.С., Сәбикенов С.Н., Сартаев С.С., Қопабаев О.К., Котов А.К., т.б.) монографиялық зерттеулерімен, және конституциялық-құқықтық мәселенамасы бойынша мерзімді баспасөзде, оның ішінде “Мемлекет және құқық”, “Правовая реформа в Казахстане”, “Заң және заман”, “Фемида”, т.б. заң журналдарында үнемі басылып шығарылатын мақалаларымен танысуға міндетті.

Қазақстан Республикасының конституциялық құқық курсын оқудың тек теориялық ғана емес, сонымен қатар дағдылық маңызы бар. Осыған байланысты оқытудың маңызды нысаны интерактивті оқу әдістеріне негізделген тәжірибелік білім, Қазақстан Республикасының конституциялық құрылыс тәжірибесін жалпылайтын рефераттар мен курстық жұмыстарын дайындау болып табылады. Сондықтан Қазақстан Республикасының конституциялық құқық теориясын және практикасын терең білу студенттердің аса маңызды мақсаты болып келеді. Қазақстан Республикасының конституциялық құқығын оқу заңгерлердің кәсіби квалификациясын көтеруге, олардың конституциялық-құқықтық дәрежелермен ойлануға, мемлекет органдар, лауазымды тұлғалар, қоғамдық бірлестіктер қызметінде және азаматтардың жүріс-тұрысында конституциялық заңдылық тәртібін орнатқызуға жәрдемдеседі.

«Қазақстан Республикасының конституциялық құқығы» оқу пәнін оқыту алдында «Мемлекет және құқық теориясы», «Қазақстан Республикасының мемлекет және құқық тарихы», «Мемлекет және құқықтың жалпы тарихы», т.б. пәндері оқытылады.

ПӘННІҢ МАЗМҰНЫ

КІРІСПЕ

«Қазақстан Республикасының конституциялық құқығы» пәнінің зерттеу объектісі – конституциялық-құқықтық реттеуге жататын қоғамдық қатынастардың аясы, конституциялық-құқықтық нормалар, институттар және қатынастар, Қазақстан Республикасының конституциялық даму тарихы, мемлекеттің конституциялық құрылым негіздері, жеке адамның құқықтық жағдайы, мемлекеттік органдар және жергілікті өзін-өзі басқару органдардың құқықтық мәртебесі, сонымен қатар Қазақстан Республикасының конституциялық құқығы саласының және ғылымның негізгі даму тенденциялары болып табылады.

Осы пәнді зерттеу әдістері: конституциялық-құқықтық нормаларын және институттарын, конституциялық-құқықтық қатынастарын, Қазақстан Республикасының конституциялық даму тарихын, демократиялық, құқықтық мемлекеттілігін қалыптастыру жағдайларда конституциялық заңнамасын жетілдірудің негізгі тенденцияларын зерттейтін диалектикалық, формальды-логикалық, тарихи және салыстырмалы зерттеу әдістері. Диалектикалық әдіс студенттерге конституциялық-құқықтық құбылыстары мен категорияларын қозғалыста, саяси, әлеуметтік және қоғамдағы өзге процестермен байланыста қарастыруға жәрдемдеседі. Формалды-логикалық әдістің негізінде конституциялық-құқықтық жекеде шындықтан жалпыға, жалпыдан жекелендіру жолымен танылады. Тарихи әдістің көмегімен Қазақстан Республикасының конституциялық-құқықтық институттардың тарихи дамуы зерттеледі. Конституциялық құқықтың маңызды әдісі салыстырмалы әдіс болып келеді, ол арқылы Қазақстан Республикасының және шетел мемлекеттердің конституциялық-құқықтық институттарына салыстырмалы зерттеу жүргізіледі.

Қазақстан Республикасының конституциялық құқық ғылымы өзге қоғамдық және заң ғылымдар арасында жетекші ролін атқарады және негізін қалаушы орнын алады. Конституциялық құқық ғылымының пәніне қазақстандық конституционализмнің теоретико-әдістемелік мәселелері, Қазақстан Республикасының конституциялық даму тарихы, конституциялық заңнамасы дамуының негізгі тенденциялары және заңдылықтары, конституциялық-құқықтық нормалар және институттары, сонымен қатар конституциялық-құқықтық қатынастар жатады.

Қазақстанның конституциялық құқық тарихын шартты түрде екі кезеңге бөлуге болады: 1. Кеңестік кезең, сонда конституциялық-құқықтық ғылым марксистік-лениндік идеология негізінде дамыды. Сонымен қатар, ғылыми зерттеулерінде партиялық және таптық қағидаларының басымдылығына қарамастан, қазақстандық ғалымдары (С.З.Зиманов, М.Т. Баймаханов, Ғ.С. Сапарғалиев, В.А. Ким және т.б.) конституциялық құқық бойынша фундаменталды жұмыстарын шығарған еді. 2. Конституциялық

құқықтың қазақстандық ғылымының дамуының қазіргі кезеңі біздің еліміздің тәуелсіздігін алу кезінен басталады. Оның қалыптасуына және дамуына конституциялық құқық бойынша монографиялық еңбектерін, оқулықтарын, Қазақстан Республикасының Конституциясының Комментарияларын басып шығарған Қазақстан ғалымдары, конституциялық құқық бойынша мамандар зор үлес қосады.

II. Дәріс сабақтарының тақырыптары

I ТАРАУ. Қазақстан Республикасының конституциялық құқығының жалпы сипаттамасы.

1-тақырып. Қазақстан Республикасының конституциялық құқығы: түсінігі, пәні және әдістері.

1. Тақырып мазмұны.

Қазақстан Республикасының конституциялық құқығының түсінігі. Конституциялық құқықтың Қазақстан Республикасының қолданыстағы құқық жүйесіндегі орны және ролі. Қазақстан Республикасының конституциялық құқығы пәні және оның ерекшеліктері. Қазақстан Республикасы конституциялық құқығының әдістері. Қазақстан Республикасының конституциялық құқығының қазіргі кезеңдегі даму тенденциялары.

Конституциялық-құқықтық нормалар: түсінігі, ерекшеліктері, түрлері. Конституциялық-құқықтық қатынастар: түсінігі, оларға тән белгілер, түрлері. Конституциялық-құқықтық қатынастар субъектілері, олардың жіктелуі.

Қазақстан Республикасының конституциялық құқығының қайнар көздері: түсінігі, ерекшеліктері, түрлері (Конституция, конституциялық заңдар, заңдар, халықаралық шарттар, декларациялар, және т.б.).

Қазақстан Республикасының конституциялық құқығының жүйесі: түсінігі, құрылым элементтері. Конституциялық-құқықтық институттары: түсінігі және түрлері.

Қазақстан Республикасындағы конституциялық-құқықтық жауапкершілік: түсінігі, мазмұны, негізгі субъектілер.

Қазақстан Республикасының конституциялық құқығының ғылымы, заң ғылымдар жүйесіндегі орны және ролі, конституциялық құқық ғылымының пәні, жүйесі, қайнар көздері және әдістері. Қазақстан Республикасының конституциялық құқық ғылымының қазіргі кезеңдегі дамуы.

2. Тақырып бойынша дәріс және семинар сабақтарының студентпен меңгерілетін күзіреттілікпен байланысы:

Тақырыпты меңгеру барысында студент келесі күзіреттерге ие болуы тиіс:

– Қазақстан Республикасының конституциялық-құқықтық жүйесі мен заңнамасының негіздерін;

- зерттеудің өзіндік жаңа әдістерін үйрену қабілетін;

- теориялық білімді, практикалық дағдыларды және зерттеу жұмыстарын жүргізу, оқу үдерісін ұйымдастыру және жаңа оқу материалдарын талдау дағдысын меңгеруді.

Тақырыпты меңгеру барысында студент:

Білуі тиіс:

- Қазақстан Республикасының құқықтық жүйесіндегі конституциялық құқықтың ролі мен орнын;

- конституциялық және құқықтық реттеу әдістерінің ерекшеліктерін;

- конституциялық құқық және конституциялық заңнама жүйесін.

Үйренуі тиіс:

– кейстерді шешуде конституциялық заңнама нормаларын қолдануды.

3. Тәжірибе материалдары:

- Қазақстан Республикасы Конституциясының 1-бабының 1-тармағын ресми түсіндіру туралы Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің 2001 жылғы 21 желтоқсандағы №18/2 қаулысы // <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/S010000018>

II ТАРАУ. Қазақстандық конституционализм: теория және тарихы.

2-тақырып. Қазақстан Республикасының Конституциясы – мемлекет және қоғамның Негізгі заңы.

1. Тақырып мазмұны.

Қазақстан Республикасының Конституциясы: түсінігі және мәні. Қазақстан Республикасының ерекше сипаттары және заңды қасиеттері. Қазақстан Республикасының Конституциясының нысаны және құрылымы. Қазақстан Республикасының Конституциясының әлеуметтік функциялары және қағидалары. Конституцияның заңдық қасиеттері. Конституцияны қабылдау және оған өзгерістер мен толықтыруларды енгізу тәртібі. Қазақстан Республикасының Конституциясын құқықтық қорғау. Конституцияға түсіндірме беру. Конституцияның сақталуының кепілдіктері.

Қазақстанның конституциялық дамуының негізгі кезеңдері: 1926 ж., 1937 ж., 1978 ж. Қазақстан Конституцияларына тән белгілері және ерекшеліктері. 1989-1993 жж. Конституциялық реформалар. 25 қазан 1990 ж. Қазақ КСР мемлекеттік егемендігі туралы Декларация. 16 желтоқсан 1991 ж. «Қазақстан Республикасының мемлекеттік тәуелсіздігі туралы» Конституциялық заң.

1993 жылғы Қазақстан Республикасының Конституциясы және оның тарихи маңызы.

Қазақстан Республикасындағы конституциялық реформа (1995 ж. наурыз-тамыз). 1995 жылғы Конституциясын даярлау және қабылдау ерекшеліктері. Конституциялық реформа (қазан, 1998 ж.) – оның Қазақстан Республикасындағы демократизациялау процестерін тереңдетудегі рөлі. Қазіргі кездегі конституциялық реформаның мәселелері.

2007 жылғы конституциялық реформа, 2007 жылғы 21 мамырдағы, 2011 жылғы 2 ақпанындағы және 2017 жылғы 10 наурыздағы ҚР Конституциясына енгізілген өзгерістер мен толықтырулар.

2. Тақырып бойынша дәріс және семинар сабақтарының студентпен меңгерілетін құзіреттілікпен байланысы.

Тақырыпты меңгеру барысында студент келесі құзіреттерге ие болуы тиіс:

– конституциялық-құқықтық нормаларды әзірлеу, түсіндіру, жүйелеу үшін құқықтық әдістер мен құралдарды;

- құқықтық нормаларды талдаудың әдіснамасын, заңдағы

ахаулықтарды анықтауды, конституциялық-құқықтық нормалардың коллизиясы жағдайда шешімдер қабылдауды;

– теориялық білімді, практикалық дағдыларды және зерттеу жұмыстарын жүргізу қабілетін оқу үдерісін ұйымдастыруда және жаңа оқу материалдарын талдауда қолдануды.

Тақырыпты меңгеру барысында студент:

Білуі тиіс:

– конституциялық құқықтың негізгі ұғымдары мен категорияларын;

– Конституцияның түсінігі мен мәнін, қалыптасу қағидаларын.

Үйренуі тиіс:

– конституциялық заңнама нормаларын қолдану және мемлекеттік-құқықтық құбылыстың мәні мен мазмұнын сипаттайтын негізгі мәселелер мен тұжырымдамалармен еркін жұмыс істеу және оларды практикалық мәселелерді шешуде қолдануды.

3. Тәжірибе материалдары:

- "Қазақстан Республикасының Конституциясына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" Қазақстан Республикасының Заңын Қазақстан Республикасының Конституциясына сәйкестігіне тексеру туралы Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің 2017 жылғы 9 наурыздағы № 1 нормативтік қаулысы // <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/S1700000001>

- Қазақстан Республикасы Конституциясының 2-бабы 2-тармағын және 6-бабы 3-тармағын ресми түсіндіру туралы Қазақстан Республикасы Конституциялық кеңесінің 2003 жылғы 23 сәуірдегі №4 қаулысы. // <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/S0300000004>

III ТАРАУ. Қазақстан Республикасының конституциялық құрылымының негіздері.

3-тақырып. Қазақстан Республикасының конституциялық құрылымының негіздері.

1. Тақырып мазмұны.

Қазақстан Республикасының конституциялық құрылымының түсінігі. Қазақстан Республикасының конституциялық құрылым негіздерінің түсінігі және оның негізгі сипаттамасы мен мазмұны. Қазақстан Республикасының Конституциясында мемлекет нысанының негізгі белгілерінің бекітілуі (басқару нысаны, мемлекеттік құрылым нысаны, саяси режим).

Қазақстан Республикасы демократиялық, әлеуметтік және зайырлы мемлекет ретінде қалыптасу жолында. Адам – мемлекеттің ең жоғары қазынасы. Тұлға, қоғам және мемлекет ара қатынасының конституциялық негіздері.

Қазақстан Республикасының мемлекеттік егемендігі: түсінігі, мазмұны және мәні. Қазақстан халқы – мемлекеттік биліктің бірден-бір қайнар көзі. Ұлттық егемендік, оның Қазақстан Республикасында жүзеге асырылуы. Демократияның тікелей және өкілді нысандары. Қазақстан Республикасында қолданыстағы құқықтың конституциялық негіздері. Қазақстан

Республикасында мемлекеттік тілді қолданудың конституциялық негіздері. Қазақстан Республикасының мемлекеттік рәміздері. Қазақстан Республикасының халықаралық саясатының конституциялық негіздері.

Қазақстан Республикасы қызметінің негізгі қағидалары (қоғамдық татулық және саяси тұрақтылық, бүкіл халықтың игілігіне экономикалық даму, қазақстандық патриотизм және т.б.). Қазақстан Республикасында мемлекеттік биліктің ұйымдастырылу және қызметінің конституциялық негіздері. Біртұтас биліктің заң шығару, атқарушы және сот биліктеріне бөліну қағидасы. Қазақстан Республикасының мемлекеттік органдар әрекеттесу кезінде тежеу және тепе-теңдік сақтау жүйесін қолдану. Президенттік-парламенттік басқару нысаны.

Қазақстан Республикасында азаматтық қоғам қалыптасудың конституциялық негіздері. Идеологиялық және саяси әр алуандығы (плюрализм) қазақстандық азаматтық қоғам ұйымдастырылуының конституциялық қағидасы ретінде. Қазақстан Республикасында қоғамдық ұйымдар қызметінің конституциялық негіздері.

Қазақстан Республикасының экономикалық негізі, оның Конституцияда бекітілуі. Қазақстан Республикасындағы экономикалық қатынастардың конституциялық қағидалары (меншік нысандарының теңдігі, меншік құқығын қорғау кепілдері, кәсіпкерлік еркіндігі, нарықтық экономиканы қалыптастыру, т.б.).

Қазақстан Республикасындағы тілдердің конституциялық-құқықтық мәртебесі. Қазақстан Республикасының мемлекеттік рәміздері.

2. Тақырып бойынша дәріс және семинар сабақтарының студентпен меңгерілетін күзиреттілікпен байланысы:

Тақырыпты меңгеру барысында студент келесі күзиреттерге ие болуы тиіс:

- Қазақстан Республикасының Конституциясымен, заңнамалық және өзге де нормативтік актілермен жұмыс істеу дағдыларын;

- құқық қорғау және адам құқықтары саласындағы қызметті талдау дағдыларын;

- ҚР Конституциялық Кеңесінің шешімдерін талдауды.

Тақырыпты меңгеру барысында студент:

Білуі тиіс:

- конституциялық құқықтың жалпы категориялары мен ұғымдарын, сондай-ақ конституциялық-құқықтық заңнамада қолданылатын арнайы терминдерді;

- конституциялық-құқықтық қатынастардың ерекшелігін, конституциялық-құқықтық қатынастар субъектілерінің құқықтары мен міндеттерін;

- ҚР Конституциясының маңызын, ерекшеліктері мен мазмұнын, даму кезеңдерін;

- Қазақстан Республикасының конституциялық құрылысы негізінің мәні мен мазмұнын;

- қазақстандық мемлекеттіліктің конституциялық сипатын; ҚР қызметінің экономикалық, қоғамдық-саяси және рухани-мәдени қызметінің конституциялық негіздерін;

- адамның құқықтық мәртебесінің негіздерін; Қазақстан Республикасындағы азаматтық институтының қалыптасуын және дамуын, адам және азаматтың конституциялық құқықтары, бостандықтары мен міндеттерінің мазмұнын; жеке тұлғаның құқықтары мен бостандықтарын қорғау тәсілдерін;

- ҚР территориялық құрылымын;

- мемлекеттік билік органдары жүйесін ұйымдастырудың және қызметін қамтамасыз етудің конституциялық негіздерін.

Үйренуі тиіс:

– конституциялық заңнама нормаларын қолдану және мемлекеттік-құқықтық құбылыстың мәні мен мазмұнын сипаттайтын негізгі мәселелер мен тұжырымдамалармен еркін жұмыс істеу және оларды практикалық мәселелерді шешуде қолдануды;

- конституциялық құқық саласындағы алған білімдерін қорытуды;

- конституциялық құқық туралы теориялық білімдерді дұрыс қолдануды, конституциялық-құқықтық терминдер мен ұғымдарды заң шығару және құқық қолдану тәжірибесінде еркін әрі орнымен қолдануды;

- конституциялық құқық туралы теориялық білімдерді дұрыс қолдану, конституциялық-құқықтық терминдер мен ұғымдарды орынды қолдану, оларды заңшығару және құқық қолдану тәжірибесінде орнымен қолдануды;

- конституциялық құқықтың пәні болып табылатын қоғамдық қатынастарды реттейтін нормативтік-құқықтық актілерді талдауды;

- конституциялық-құқықтық нормаларды әр түрлі тәсілдер мен әдістерді қолдану арқылы талдауды;

- ҚР Конституциялық Кеңесінің шешімдерін талдау, оларды кәсіби қызметте басшылыққа алуы;

- конституциялық құқықтың пәні болып табылатын қоғамдық қатынастарды реттейтін құқықтық шешімдерді ұлттық заңнамаға және өзге де нормативтік құқықтық актілерге сәйкес қабылдауды;

- адамның және азаматтың конституциялық құқықтарын, бостандықтарын мен міндеттерін, мемлекеттік билік органдарының және лауазымды тұлғаларының өкілеттігін жүзеге асыру үшін қажетті конституциялық процедуралық нормаларды қолдануды.

3. Тәжірибе материалдары:

- Қарағанды облысы Теміртау қалалық сотының ұсынысы бойынша, Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 28 наурыздағы № 361 қаулысымен бекітілген Қазақстан Республикасының шегінен тыс тұрақты тұрғылықты жерге кетуге арналған құжаттарды ресімдеу қағидаларының 7-тармағы 3) тармақшасының конституциялығын тексеру туралы Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің 2016 жылғы 14 желтоқсандағы №1 нормативтік қаулысы // <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/S1600000001>

Қазақстан Республикасы Конституциясының 4-бабының нормаларын халықаралық ұйымдар мен олардың органдарының шешімдерін орындау тәртібіне қатысты қолданыста ресми түсіндіру туралы Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің 2009 жылғы 5 қарашадағы № 6 Нормативтік қаулысы // <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/S090000006>

4-тақырып. Қазақстан Республикасындағы қоғамдық бірлестіктердің ұйымдастырылуы және қызмет етуінің конституциялық негіздері.

1. Тақырып мазмұны.

Көппартиялы жүйенің Қазақстан Республикасында қалыптасуы. Мемлекеттің қоғамдық бірлестіктер және саяси партиялармен ара қатынасының конституциялық қағидалары. Қазақстан Республикасындағы қоғамдық бірлестіктердің конституциялық-құқықтық мәртебесі. Қазақстан Республикасындағы саяси партиялардың конституциялық-құқықтық мәртебесі.

2. Тақырып бойынша дәріс және семинар сабақтарының студентпен меңгерілетін күзіндеттілікпен байланысы:

Тақырыпты меңгеру барысында студент келесі күзіндеттерге ие болуы тиіс:

- құқық қолдану және құқық қорғау қызметін талдау дағдыларын;
- ҚР Конституциялық Кеңесінің шешімдерін талдау дағдыларын.

Тақырыпты меңгеру барысында студент:

Білуі тиіс:

- конституциялық және құқықтық қатынастардың ерекшелігін, конституциялық-құқықтық қатынастар субъектілерінің құқықтары мен міндеттерін;

- адамның құқықтық мәртебесінің негіздерін; Қазақстан Республикасындағы азаматтық институтының қалыптасуын және дамуын, адам және азаматтың конституциялық құқықтары, бостандықтары мен міндеттерінің мазмұнын; жеке тұлғаның құқықтары мен бостандықтарын қорғау тәсілдерін.

Үйренуі тиіс:

- конституциялық құқық туралы теориялық білімдерді дұрыс қолдану, конституциялық-құқықтық терминдер мен ұғымдарды орынды қолдану, оларды заң шығару және құқық қолдану тәжірибесінде орнымен қолдануды;

- конституциялық құқықтың пәні болып табылатын қоғамдық қатынастарды реттейтін нормативтік-құқықтық актілерді талдауды;

- конституциялық-құқықтық нормаларды талдаудың әртүрлі әдістері мен түрлерін қолдану арқылы талдауды.

3. Тәжірибе материалдары:

- Қазақстан Республикасы Конституциясының 18-бабы 2-тармағын ресми түсіндіру және "Заңсыз жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл туралы" Қазақстан Республикасы Заңының және "Қазақстан Республикасының кейбір

заңнамалық актілеріне заңсыз жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" Қазақстан Республикасы Заңының Қазақстан Республикасының Конституциясына сәйкестігін тексеру туралы Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің 2009 жылғы 20 тамыздағы №5 Нормативтік қаулысы // <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/S090000005>

- Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің Қазақстан Республикасы Конституциясы 5-бабының 4-тармағын ресми түсіндіру туралы 2000 жылғы 7 маусым №4/2 Қаулысы // <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/S000000004>

IV ТАРАУ. Қазақстан Республикасында адам және азаматтың құқықтық мәртебесінің негіздері.

5-тақырып. Қазақстан Республикасында адам және азаматтың құқықтық мәртебесінің негіздері.

1. Тақырып мазмұны.

Адам және азамат құқықтық мәртебесі негіздерінің түсінігі, жеке адамның құқықтық мәртебесінің негізгі элементтері. Жеке тұлғаның құқықтық мәртебесінің дуализмі (адам құқықтары және азамат құқықтары). Қазақстан Республикасындағы жеке тұлғаның құқықтық мәртебесінің қағидалары. Адам құқықтары аясында Қазақстан Республикасының заңнамасының және халықаралық құқықтың ара қатынасы.

Қазақстан Республикасының азаматтығы аса маңызды конституциялық-құқықтық институт ретінде: түсінігі, мазмұны, қағидалар. Қазақстан Республикасының азаматтығын алу негіздері және тәртібі. Қазақстан Республикасының мемлекеттік органдардың азаматтық мәселелері бойынша өкілеттері. Азаматтық мәселелері бойынша құжаттарды қарастыру ісін жүргізу.

Қазақстан Республикасында адам және азаматтың конституциялық құқықтары, бостандықтары және міндеттері. Жеке тұлғаның конституциялық құқықтары және бостандықтарын бекітудің негізгі тәсілдері (оң, теріс). Жеке тұлғаның конституциялық құқықтары мен бостандықтарының заңи мазмұны (оң және табиғи-құқықтық әдістеме). Жеке тұлғаның конституциялық құқықтары мен бостандықтарының түсінігі және мазмұны. Жеке құқықтар мен бостандықтары (өмір сүру құқығы, жеке бас бостандық құқығы, т.б.). Жеке тұлғаның әлеуметтік, экономикалық және мәдени құқықтары мен бостандықтары (еңбек ету құқығы, денсаулықты қорғау құқығы, т.б.). Азаматтардың саяси құқықтары мен бостандықтары (мемлекетті басқаруға қатысу құқығы, т.б.). Жеке тұлғаның құқықтарын және бостандықтарын шектеудің конституциялық негіздері. Жеке тұлғаның құқықтарын және бостандықтарын шектеудің конституциялық негіздерінің кепілдіктері. Қазақстан Республикасында конституциялық құқықтар және

бостандықтардың кепілдіктері. Жеке тұлғаның конституциялық міндеттері: түсінігі, мазмұны және түрлері.

Қазақстан Республикасында шетел азаматтарының құқықтық жағдайы. Шетел азаматы және азаматтығы жоқ тұлғаның түсінігі. Шетелдік азаматтардың сараптамасы (Қазақстан Республикасында тұрақты тұратын, уақытша тұратын). Шетел азаматтарының Қазақстан Республикасында құқықтық жағдайының қағидалары. Қазақстан Республикасында шетел азаматтарының негізгі құқықтары, бостандықтары және міндеттері. Шетел азаматтарының Қазақстанға келу және кетуінің ортақ ережелері. Қазақстан Республикасындағы шетел азаматтарының жауапкершілігі.

2. Тақырып бойынша дәріс және семинар сабақтарының студентпен меңгерілетін күзиреттілікпен байланысы:

Тақырыпты меңгеру барысында студент келесі күзиреттерге ие болуы тиіс:

- Қазақстан Республикасының Конституциясымен, заңнамалық және өзге де нормативтік актілермен жұмыс істеу дағдыларын;

- құқыққолдану және құқыққорғау қызметін талдау дағдыларын;

- ҚР Конституциялық Кеңесі қаулыларын талдау дағдыларын.

Тақырыпты меңгеру барысында студент:

Білуі тиіс:

- конституциялық құқықтың жалпы категориялары мен ұғымдарын, сондай-ақ конституциялық-құқықтық заңнамада қолданылатын арнайы терминдерді;

- конституциялық-құқықтық қатынастардың ерекшелігін, конституциялық-құқықтық қатынастар субъектілерінің құқықтары мен міндеттерін;

- адамның құқықтық мәртебесінің негіздерін; Қазақстан Республикасындағы азаматтық институтының қалыптасуын және дамуын, адам және азаматтың конституциялық құқықтары, бостандықтары мен міндеттерінің мазмұнын; жеке тұлғаның құқықтары мен бостандықтарын қорғау тәсілдерін;

- мемлекеттік билік органдары жүйесін ұйымдастырудың және қызметін қамтамасыз етудің конституциялық негіздерін.

Үйренуі тиіс:

– конституциялық заңнама нормаларын қолдану және мемлекеттік-құқықтық құбылыстың мәні мен мазмұнын сипаттайтын негізгі мәселелер мен тұжырымдамалармен еркін жұмыс істеу және оларды практикалық мәселелерді шешуде қолдануды.

- конституциялық құқық туралы теориялық білімдерді дұрыс қолдану, конституциялық-құқықтық терминдер мен ұғымдарды орынды қолдану, оларды заңшығару және құқыққолдану тәжірибесінде орнымен қолдануды;

- конституциялық-құқықтық нормаларды талдаудың әртүрлі әдістері мен түрлерін қолдану арқылы талдауды;

- ҚР Конституциялық Кеңесінің шешімдерін талдау, оларды кәсіби

қызметте басшылыққа алуды;

- адамның және азаматтың конституциялық құқықтарын, бостандықтары мен міндеттерін, мемлекеттік билік органдарының және лауазымды тұлғаларының өкілеттігін жүзеге асыру үшін қажетті конституциялық процедуралық нормаларды қолдануды.

3. Тәжірибе материалдары:

- Қазақстан Республикасы Конституциясының 10 және 12-баптарын ресми түсіндіру туралы Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің 2003 жылғы 1 желтоқсандағы №12 қаулысы // <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/S030000012>

- "Арал өңіріндегі экологиялық қасірет салдарынан зардап шеккен азаматтарды әлеуметтік қорғау туралы" Қазақстан Республикасы заңының 13-бабының конституциялылығын тексеру туралы Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің 2005 жылғы 29 сәуірдегі №3 Қаулысы // <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/S050000003>

- Қазақстан Республикасы Конституциясы 14-бабының 1 және 2-тармақтарына, 24-бабының 2-тармағына, 77-бабы 3-тармағының 5) тармақшасына ресми түсіндірме беру туралы Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің 1999 жылғы 10 наурыз №2/2 Қаулысы // <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/S990000002>

V ТАРАУ. Қазақстандағы сайлау құқығы және республикалық референдум.
6-тақырып. Сайлау құқығы және Қазақстан Республикасының сайлау жүйелері.

1. Тақырып мазмұны.

Қазақстан Республикасының сайлау құқығы: түсінігі, қағидалар және әлеуметтік функциялар. Сайлау еркіндігінің кепілдіктері. Қазақстан Республикасында сайлау туралы заңнаманың дамуы. Қазақстан Республикасының сайлау құқығындағы ценздер: түсінігі және түрлері. Сайлау жүйелері (мажоритарлы, пропорционалды), олардың ерекшеліктері.

Қазақстан Республикасындағы сайлау органдары: түсінігі, жүйесі, өкілеттілік мерзімдері. Сайлау комиссиясы мүшесінің мәртебесі. Сайлау комиссиясының қызметін ұйымдастыру.

Сайлау процесі: түсінігі және негізгі кезеңдері (сайлауды белгілеу, сайлау аймақтарын және учаскелерін құру, сайлаушылардың (дауыс берушілердің) тізімдерін құрастыру, кандидаттарды ұсыну, кандидаттарды тіркеу, сайлау алдындағы үгіттеу, сайлауды қаржыландыру, дауыс беру және дауыстарды санау, сайлау нәтижелерін анықтау).

Қазақстан Республикасының Президентін сайлау ерекшеліктері.

Қазақстан Республикасының Парламентінің Сенат және Мәжіліс депутаттарын сайлау ерекшеліктері. Мәслихат депутаттарын сайлау ерекшеліктері. Жергілікті өзін-өзі басқару органдарын сайлау. Әкімдерді сайлау: ерекшеліктері және құқықтық реттелуі.

2. Тақырып бойынша дәріс және семинар сабақтарының студентпен

меңгерілетін күзіреттілікпен байланысы:

Тақырыпты меңгеру барысында студент келесі күзіреттерге ие болуы тиіс:

- Қазақстан Республикасының Конституциясымен, заңнамалық және өзге де нормативтік актілермен жұмыс істеу дағдыларын;
- құқық қолдану және құқық қорғау қызметін талдау дағдыларын;
- ҚР Конституциялық Кеңесі қаулыларын талдау дағдыларын.

Тақырыпты меңгеру барысында студент:

Білуі тиіс:

- конституциялық құқықтың жалпы категориялары мен ұғымдарын, сондай-ақ конституциялық-құқықтық заңнамада қолданылатын арнайы терминдерді;

- мемлекеттік билік органдары жүйесін ұйымдастырудың және қызметін қамтамасыз етудің конституциялық негіздерін.

Үйренуі тиіс:

- конституциялық заңнама нормаларын қолдану және мемлекеттік-құқықтық құбылыстың мәні мен мазмұнын сипаттайтын негізгі мәселелер мен тұжырымдамалармен еркін жұмыс істеу және оларды практикалық мәселелерді шешуде қолдануды.

- конституциялық құқық туралы теориялық білімдерді дұрыс қолдану, конституциялық-құқықтық терминдер мен ұғымдарды орынды қолдану, оларды заң шығару және құқық қолдану тәжірибесінде орнымен қолдануды;

- конституциялық-құқықтық нормаларды талдаудың әртүрлі әдістері мен түрлерін қолдану арқылы талдауды;

- ҚР Конституциялық Кеңесінің шешімдерін талдау, оларды кәсіби қызметте басшылыққа алу.

3. Тәжірибе материалдары:

- 2007 жылы төртінші шақырылатын Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттарын кезектен тыс сайлауда және мәслихаттары депутаттарын кезекті сайлауда дауыс беру уақытында сайлау бюллетеньдерін пайдалану туралы Қазақстан Республикасы Орталық сайлау комиссиясының 2007 жылғы 15 тамыздағы №109/237 Қаулысы. Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2007 жылғы 16 қыркүйектегі Нормативтік құқықтық кесімдерді мемлекеттік тіркеудің тізіліміне №4875 болып енгізілді [//http://adilet.zan.kz/kaz/docs/V070004875](http://adilet.zan.kz/kaz/docs/V070004875)

- Постановление Конституционного Совета Республики Казахстан «Об официальном толковании пункта 2 статьи 41 Конституции Республики Казахстан» от 9 октября 1998 г. № 9/2//[#0.](http://adilet.zan.kz/rus/docs/S980000009) (орысша мәтінде тіркелген)

7-тақырып. Республикалық референдум.

1. Тақырып мазмұны.

Республикалық референдум: түсінігі және қағидалар. Республикалық референдумның пәні. Республикалық референдумның пәні бола алмайтын

мәселелер. Республикалық референдумді белгілеу және оны дайындау. Республикалық референдум комиссиялары. Республикалық референдумді өткізу тәртібі. Республикалық референдум шешімдері.

2. Тақырып бойынша дәріс және семинар сабақтарының студентпен меңгерілетін күзиреттілікпен байланысы:

Тақырыпты меңгеру барысында студент келесі күзиреттерге ие болуы тиіс:

- Қазақстан Республикасының Конституциясымен, заңнамалық және өзге де нормативтік актілермен жұмыс істеу дағдыларын;

- құқық қолдану және құқық қорғау қызметін талдау дағдысын, сонымен қатар ҚР ОСК және ҚР Конституциялық Кеңесінің қаулыларын талдауды.

Тақырыпты меңгеру барысында студент:

Білуі тиіс:

- конституциялық және құқықтық қатынастардың ерекшелігін, конституциялық-құқықтық қатынастар субъектілерінің құқықтары мен міндеттерін, конституциялық құқықтың жалпы категориялары мен ұғымдарын, сондай-ақ конституциялық-құқықтық заңнамада қолданылатын арнайы терминдерді;

- адамның құқықтық мәртебесінің негіздерін; Қазақстан Республикасындағы азаматтық институтының қалыптасуын және дамуын, адам және азаматтың конституциялық құқықтары, бостандықтары мен міндеттерінің мазмұнын; жеке тұлғаның құқықтары мен бостандықтарын қорғау тәсілдерін.

Үйренуі тиіс:

- конституциялық құқық туралы теориялық білімдерді дұрыс қолдану, конституциялық-құқықтық терминдер мен ұғымдарды орынды қолдану, оларды заңшығару және құқық қолдану тәжірибесінде орнымен қолдануды;

- конституциялық-құқықтық нормаларды талдаудың әртүрлі әдістері мен түрлерін қолдану арқылы талдауды;

- ҚР ОСК және ҚР Конституциялық Кеңесінің актілерін талдау, оларды кәсіби қызметте басшылыққа алуды.

3. Тәжірибе материалдары:

- "Партиялық тізімдер бойынша сайланатын Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісі депутаттарының сайлауы мен Қазақстан Республикасы мәслихаттары депутаттарының сайлауы кезінде бұқаралық ақпарат құралдары арқылы сайлау алдындағы үгітті жүзеге асырудың және оны ақпараттық қамтамасыз етудің ережесін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Орталық сайлау комиссиясының 2007 жылғы 25 маусымдағы № 90/178 қаулысына өзгерістер енгізу туралы Қазақстан Республикасы Орталық сайлау комиссиясы төрағасының 2015 жылғы 20 қазандағы № 43/76 қаулысы. Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2015 жылы 4 желтоқсанда № 12355 болып тіркелді //

<http://adilet.zan.kz/kaz/docs/V1500012355>

VI ТАРАУ. Қазақстан Республикасының мемлекеттік органдарының конституциялық жүйесі.

8-тақырып. Қазақстан Республикасы мемлекеттік органдарының конституциялық жүйесі.

1. Тақырып мазмұны.

Мемлекеттік орган: түсінігі, негізгі белгілері. Мемлекеттік органдардың ұйымдастырылу және қызмет етуінің конституциялық қағидалары. Қазақстан Республикасының мемлекеттік органдарының конституциялық жүйесі (Президент, Парламент, соттар, Конституциялық Кеңес және т.б.).

2. Тақырып бойынша дәріс және семинар сабақтарының студентпен меңгерілетін құзіреттілікпен байланысы:

Тақырыпты меңгеру барысында студент келесі құзіреттерге ие болуы тиіс:

– кәсіби қызметті ұйымдастыру мен жүзеге асырудағы міндеттерді орындау жолдарын анықтауды, оны жүзеге асырудың тиімділігі мен сапасына баға беруді.

Тақырыпты меңгеру барысында студент:

Білуі тиіс:

– мемлекеттік органдардың экономикалық, әлеуметтік-мәдени, саяси салалардағы негізгі орны.

Үйренуі тиіс:

- негізгі теориялық құқықтық түсініктер мен категорияларды пайдалануды;

-құқықтық фактілерді және олармен байланысты саяси және құқықтық қатынастарды талдау; құқықтық нормаларды талдау, түсіндіру және дұрыс қолдану.

3. Тәжірибе материалдары:

- Қазақстан Республикасы Конституциясы 88-бабының 4-тармағын ресми түсіндіру туралы Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің 2000 жылғы 31 мамырдағы №3/2 Қаулысы. // <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/S000000003>

9-тақырып. Қазақстан Республикасы Президентінің конституциялық-құқықтық мәртебесі.

1. Тақырып мазмұны.

Президент институтының түсінігі. Қазақстан Республикасында президент институты қалыптасуының негізгі кезеңдері. Қазақстан Республикасында президенттік басқару нысаны: түсінігі, ерекшеліктері. Қазақстан Республикасының Президенті – мемлекет басшысы. Қазақстан Республикасының Президентінің жоғары мемлекеттік билік органдар жүйесіндегі орны. Қазақстан Республикасы Президентінің құзыреті (өкілеттіктері). Президенттік лауазымынан мерзімнен бұрын босату тәртібі.

Қазақстан Республикасы Президентінің құқықтық актілері. Қазақстан Республикасы Президент қызметін қамтамасыз ету жүйесі. Қазақстан Республикасы Президент Әкімшілігінің оның өкілеттіліктерін жүзеге асырудағы ролі. Қазақстан Республикасы бұрынғы Президенттердің конституциялық-құқықтық мәртебесі. Қазақстан Республикасының тұңғыш Президентінің құқықтық мәртебесі. Президенттік биліктің нышандары.

2. Тақырып бойынша дәріс және семинар сабақтарының студентпен меңгерілетін күзінеттілікпен байланысы:

Тақырыпты меңгеру барысында студент келесі күзінеттерге ие болуы тиіс:

- ҚР Президентінің актілерін талдау, оларды кәсіби қызметте басшылыққа алу;

- ҚР Президенті актілері және ұлттық заңнамаға сәйкес құқықтық шешімдер қабылдауды.

Тақырыпты меңгеру барысында студент:

Білуі тиіс:

– ҚР Президенті қызметін конституциялық-құқықтық реттеу

Үйренуі тиіс:

– келесі негізгі теориялық құқықтық түсініктер мен категорияларды пайдалануды: мемлекеттік билік, президент, президенттік басқару, иммунитет, парламенттік индемнитет, үкімет, сот билігі, ҚР Президенті қызметі мен ұйымдастырылуының қағидаларын.

3. Тәжірибе материалдары:

- Қазақстан Республикасы Конституциясы 44-бабының 2)-тармақшасын, 45-бабының 2-тармағын, 61-бабының 2-тармағын, 62-бабының 2-тармағын, 72-бабы 1-тармағының 2) тармақшасын ресми түсіндіру туралы Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің 2000 жылғы 3 шілде №15/2 Қаулысы // <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/S000000015>

- Постановление Конституционного Совета Республики Казахстан «Об официальном толковании пункта 2 статьи 41 Конституции Республики Казахстан» от 9 октября 1998 г. № 9/2//[#0](http://adilet.zan.kz/rus/docs/S980000009) (орысша мәтінде тіркелген)

10-тақырып. Қазақстан Республикасы Парламентінің конституциялық-құқықтық мәртебесі.

1. Тақырып мазмұны.

Қазіргі уақыттағы парламентаризм. Түсінігі және мәні. Парламенттік құқық. Қазақстандық парламентаризм және кәсіби Парламенттің Қазақстан Республикасында қалыптасуының негізгі кезеңдері. Қазақстан Республикасы Парламентінің жоғары мемлекеттік билік органдар жүйесіндегі орны және ролі. Қазақстан Республикасы Парламентінің құрылымы. Қазақстан Республикасы Парламентінің өкілеттіктерін жүзеге асырудың ұйымдастырушылық нысандары. Қазақстан Республикасы Парламентінің

үйлестірушілік және жұмыс органдары. Қазақстан Республикасы Парламент Палаталарының Төрағалары. Парламент Палаталарының біріккен өкілеттіктері. Сенаттың ерекше (төтенше) өкілеттіктері. Мәжілістің ерекше (төтенше) өкілеттіктері. Парламенттің Президентке Республиканың лауазымды тұлғаларын лауазымға тағайындау, сайлау және қызметтен босатуға келісім беру бойынша өкілеттіліктерін жүзеге асыру. Қазақстан Республикасы Парламентіндегі заң шығару процесі. Жоба алдындағы кезеңі, заң жобаларының криминалогиялық сараптамасы. Заңшығару бастамасы (заң жобасын енгізу), Парламент Палаталарында заң жобасын қарау, заң жобасын қабылдау, заңдарды Қазақстан Республикасының Президенті қол қоюға ұсыну. Республика Президенті қарсылық туғызған заңдарды (баптарды) Парламентпен қарастыру.

Қазақстан Республикасы Парламентінің конституциялық-құқықтық жауапкершілігі. Қазақстан Республикасы Парламентінің өз өкілеттіктерін тоқтату негіздері.

Қазақстан Республикасы Парламентін конституциялық-құқықтық мәртебесін қазақстандық қоғамды одан әрі демократизациялау жағдайларында жетілдіру мәселелері.

2. Тақырып бойынша дәріс және семинар сабақтарының студентпен меңгерілетін күзиреттілікпен байланысы:

Тақырыпты меңгеру барысында студент келесі күзиреттерге ие болуы тиіс:

- құқықтық актілермен жұмыс жүргізу дағдысын;
- әртүрлі құқықтық құбылыстарды, заңды фактілерді, құқықтық нормаларды және қатынастарды талдау дағдыларын;
- конституциялық құқық нормаларын қолдану мен жүзеге асыру дағдыларын.

Тақырыпты меңгеру барысында студент:

Білуі тиіс:

– мемлекеттік биліктің мәнін, қазіргі уақыттағы заңшығару билігінің ерекшеліктерін, парламент құрылымын, парламент мүшелері мәртебесінің ерекшеліктерін.

Үйренуі тиіс:

– келесі конституциялық-құқықтық түсініктер мен категорияларды пайдалануды: мемлекеттік билік, парламент, парламент мүшелері, бикамерализм, парламенттік иммунитет, парламент құрылу тәртібі мен қызметінің қағидаларын.

3. Тәжірибе материалдары:

- Қазақстан Республикасы Конституциясының 49-бабының 2-тармағын ресми түсіндіру туралы Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің 1999 жылғы 14 шілдегі №13/2 Қаулысы // <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/S990000013>

11-тақырып. Қазақстан Республикасы Парламент депутатының конституциялық-құқықтық мәртебесі.

1. Тақырып мазмұны.

Халық өкілдігі түсінігі. Қазақстан Республикасының Парламент депутатының конституциялық-құқықтық мәртебесі. Парламент депутаты қызметінің негізгі қағидалары. Парламент депутатының өкілеттіктері. Депутаттың Парламент сессияларына, оның палаталар отырыстарына қатысуы. Депутат сұраулары және сұрақтары. Парламент депутат қызметін қамтамасыз ету жүйесі. Парламент депутатының өкілеттіктерін жүзеге асыру кепілдері. Депутатқа қолсұқпаушылық. Парламенттегі депутаттардың бірлестіктері. Парламент депутатына қолданыла алатын жазалау шаралары.

2. Тақырып бойынша дәріс және семинар сабақтарының студентпен меңгерілетін күзіреттілікпен байланысы:

Тақырыпты меңгеру барысында студент келесі күзіреттерге ие болуы тиіс:

- құқықтық актілермен жұмыс істеу дағдысын;
- әр түрлі құқықтық құбылыстарды, құқықтық фактілерді, құқықтық нормаларды және қатынастарды талдау дағдыларын;
- конституциялық құқық нормаларын жүзеге асыру дағдыларын.

Тақырыпты меңгеру барысында студент:

Білуі тиіс:

- мемлекеттік биліктің мәнін, қазіргі заманғы заңшығару билігінің ерекшеліктерін, қазіргі парламенттердің құрылымын, парламент мәртебесінің ерекшелігін.

Үйренуі тиіс:

- конституциялық-құқықтық түсініктер мен категорияларды пайдалануды: мемлекеттік билік, парламент, парламент мүшелері, бикамерализм, парламенттік иммунитет, парламент құрылу тәртібі мен қызметінің қағидаларын.

3. Тәжірибе материалдары:

- Қазақстан Республикасы Конституциясының 50-бабының 5-тармағына ресми түсіндірме беру туралы Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің 1999 жылғы 15 наурыздағы № ½ Қаулысы / [/http://adilet.zan.kz/kaz/docs/S990000001](http://adilet.zan.kz/kaz/docs/S990000001)

- Қазақстан Республикасы Конституциясының 51-бабы 4-тармағының "тиісті облыстың, республикалық маңызы бар қаланың не республика астанасының аумағында кемінде үш жыл тұрақты тұрған" нормасы бөлігіне ресми түсіндірме беру туралы Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің 1999 жылғы 18 наурыздағы №5/2 қаулысы // <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/S990000005>

12-тақырып. Қазақстан Республикасы Үкіметінің конституциялық-құқықтық мәртебесі.

1. Тақырып мазмұны.

Қазақстан Республикасындағы атқарушы билік: түсінігі, негізгі белгілері. Қазақстан Республикасы Үкіметінің жоғары мемлекеттік билік органдар жүйесіндегі орны және ролі. Үкімет – Қазақстан Республикасындағы атқарушы биліктің ең жоғары органы. Қазақстан Республикасы Үкіметін құру, құрылымы және құрамы. Үкімет өкілеттіліктерінің мерзімі. Үкіметтің отставкаға кету мәселелері.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің құзыреті, есеп беру және жауапкершілігі. Үкімет актілері: тісінігі, түрлері, заңдық күші. Үкіметтің мемлекеттік органдарымен қатынастары (Президентпен, Парламентпен, т.б.). Үкімет қызметін ұйымдастыру.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің конституциялық-құқықтық мәртебесін қазақстандық қоғамды одан әрі демократизациялау жағдайларында жетілдіру мәселелері.

Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің құқықтық мәртебесі, тағайындау тәртібі. Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің актілері.

2. Тақырып бойынша дәріс және саминар сабақтарының студентпен меңгерілетін күзiреттiлiкпен байланысы:

Тақырыпты меңгеру барысында студент келесі күзiреттерге ие болуы тиіс:

– кәсіби қызметте құқықтық актілер туралы білімді қолдануды;

– құқықтық базаның үнемі өзгеріске түсетіндігі ықтималдығын ескеруді;

- Қазақстан Республикасы Үкіметінің актілерін Қазақстан Республикасының конституциялық заңдарына сәйкестігіне талдау жасауды.

Тақырыпты меңгеру барысында студент:

Білуі тиіс:

– ҚР Үкіметі қызметінің конституциялық-құқықтық нысандарын;

– ҚР Үкіметі қабылдайтын актілерді;

Үйренуі тиіс:

– Қазақстан Республикасының Үкіметі туралы қолданыстағы заңнаманың нормаларын талдауды;

– Қазақстан Республикасы Үкіметінің актілерін тәжірибеде қолдануды.

3. Тәжірибе материалдары:

- Қазақстан Республикасы Конституциясының 66-бабы 4) тармақшасына ресми түсіндірме беру туралы Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесі 1999 жылғы 17 наурыздағы №4/2 Қаулысы [//http://adilet.zan.kz/kaz/docs/S990000004](http://adilet.zan.kz/kaz/docs/S990000004)

13-тақырып. Қазақстан Республикасындағы конституциялық бақылау.

1. Тақырып мазмұны.

Конституциялық бақылау түсінігі және оның негізгі модельдері. Қазақстан Республикасындағы конституциялық бақылау институтының қалыптасуы. Қазақстан Республикасының Конституциялық Кеңесінің құқықтық мәртебесі: құрамы, құру тәртібі, оның мүшелерінің

өкілеттіктерінің мерзімі. Конституциялық Кеңес Төрағасы және мүшелерінің мәртебесі. Конституциялық Кеңестің және лауазымды тұлғаларының құзыреті. Конституциялық бақылау органы қызметінің негізгі қағидалары. Конституциялық Кеңес Конституцияға ресми түсіндірме беретін орган ретінде. Конституциялық өндіріс және оның негізгі сатылары (өтініштерін енгізу, өтініштерді қарау, шешім қабылдау). Конституциялық өндіріске қатысушылар. Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңестің шешімдері, олардың түрлері, заңды күші, орындалуы. Қазақстан Республикасында конституциялық бақылау институтын жетілдіру мәселелері. Конституциялық Кеңеспен қабылданатын актілер.

2. Тақырып бойынша дәріс және семинар сабақтарының студентпен меңгерілетін күзиреттілікпен байланысы:

Тақырыпты меңгеру барысында студент келесі күзиреттерге ие болуы тиіс:

- кәсіби қызметте құқықтық актілер туралы білімді қолдануды;
- құқықтық базаның үнемі өзгеріске түсетіндігі ықтималдығын ескеруді.

Тақырыпты меңгеру барысында студент:

Білуі тиіс:

- ҚР Конституциялық Кеңесі қызметінің құқықтық нысандарын;
- ҚР Конституциялық Кеңесі қабылдайтын актілерді.

Үйренуі тиіс:

- ҚР Конституциялық Кеңесінің шешімдерін талдау, оларды кәсіби қызметте басшылыққа алуды;

- конституциялық құқықтың пәні болып табылатын қоғамдық қатынастарды реттейтін құқықтық шешімдерді ұлттық заңнамаға және өзге де нормативтік құқықтық актілерге сәйкес қабылдауды.

3. Тәжірибе материалдары:

- Қазақстан Республикасы Конституциясының 52-бабы 4-тармағын, 71-бабы 5-тармағын, 79-бабы 2-тармағын, 83-бабы 3-тармағын және 15-бабы 2-тармағын ресми түсіндіру туралы Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің 2003 жылғы 30 қаңтардағы №10 Қаулысы // <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/S030000010>

- Қазақстан Республикасы Конституциясының 71-бабы 3-тармағы екінші абзацының нормасын ресми түсіндіру туралы Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің 2011 жылғы 16 наурыздағы №3 Нормативтік қаулысы // <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/S1100000003>

14-тақырып. Қазақстан Республикасындағы сот төрелігінің конституциялық негіздері.

1. Тақырып мазмұны.

Сот билігі: түсінігі, мазмұны, мәні. Қазақстан Республикасы жүйесінде сот жүйесінің орны және ролі: аудандық және оған теңестірілген соттар, облыстық және оған теңестірілген соттар, Қазақстан Республикасының

Жоғарғы соты. Қазақстан Республикасында сот төрелігін жүзеге асырудың конституциялық қағидалары.

Қазақстан Республикасы соттарды судьяларының құқықтық мәртебесі. Судьялардың ауыспастығы және қолсұқпаушылық қағидалары. Судьяның тәуелсіздігі және оның кепілдіктері. Судьяға және судьяға кандидаттарға қойылатын талаптар. Судья лауазымына кандидаттарды саралау. Судьяның өкілеттіктерін тоқтата тұру. Судьяны қызметтен босату және өкілеттіктерін тоқтату. Судьяның отставкаға кетуі. Судьялардың тәртіптік жауапкершілігі. Судьяларды материалдық және әлеуметтік қамсыздандыру.

Қазақстан Республикасының Жоғарғы сот Кеңесін құру тәртібі, оның құрамы және өкілеттіктері.

Соттардың және судьялардың конституциялық-құқықтық мәртебесін қазіргі жағдайда жетілдіру мәселелері.

Қазақстан Республикасының прокуратурасының ұйымдастырылу және қызмет етуінің конституциялық-құқықтық негіздері.

2. Тақырып бойынша дәріс және семинар сабақтарының студентпен меңгерілетін күзиреттілікпен байланысы:

Тақырыпты меңгеру барысында студент келесі күзиреттерге ие болуы тиіс:

- кәсіби қызметте құқықтық актілер туралы білімді қолдануды;
- құқықтық базаның үнемі өзгеріске түсетіндігі ықтималдығын ескеруді.

Тақырыпты меңгеру барысында студент:

Білуі тиіс:

- Қазақстан Республикасындағы сот билігі және сот жүйесінің қалыптасу тәртібін.

Үйренуі тиіс:

- конституциялық құқықтың пәні болып табылатын қоғамдық қатынастарды реттейтін құқықтық шешімдерді ұлттық заңнамаға және өзге де нормативтік құқықтық актілерге сәйкес қабылдауды.

3. Тәжірибе материалдары:

- Қазақстан Республикасы Конституциясының 75-бабының 4-тармағын ресми түсіндіру туралы Қазақстан Республикасының Конституциялық Кеңесінің 2006 жылғы 14 сәуірдегі №1 Қаулысы // <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/S060000001>

- Қазақстан Республикасы Конституциясының 12-бабының 2-тармағын, 62-бабының 2 және 8-тармақтарын, 76-бабының 1-тармағын, 77-бабы 3-тармағының 3) және 5) тармақшаларын ресми түсіндіру туралы Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің 2007 жылғы 18 сәуірдегі №4 Нормативтік қаулысы // <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/S070000004>

15-тақырып. Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқарудың конституциялық-құқықтық негіздері.

1. Тақырып мазмұны.

Жергілікті мемлекеттік басқару түсінігі. ҚР-да қазіргі кезеңгі жергілікті мемлекеттік басқару жүйесінің қалыптасуы. Мәслихаттар – жергілікті өкілді органдар. Мәслихаттарды құру тәртібі, құзыреті және қызметінің ұйымдастырылуы. Мәслихаттардың құқықтық актілері. Мәслихаттар өкілеттіктерін тоқтату негіздері. Мәслихат депутатының құқықтық мәртебесі. Мәслихат сессиясы төрағасының және мәслихат хатшысының құқықтық мәртебесі.

Әкіматтар – Қазақстан Республикасының жергілікті атқарушы органдары. Әкімат өкілеттіктері. Әкім – әкімшілік-аумақтық бірліктің басшысы. Әкімнің құзыреті. Облыс, аудан, поселке, ауыл, ауылдық аймақтың әкімін тағайындау (сайлау) тәртібі. Әкімат, әкім актілері.

Жергілікті өзін-өзі басқарудың түсінігі. Қазақстан Республикасында жергілікті өзін-өзі басқару институттарының қалыптасуындағы мәслихаттардың орны. Жергілікті өзін-өзі басқару органдар қызметін ұйымдастыру тәртібі.

2. Тақырып бойынша дәріс және семинар сабақтарының студентпен меңгерілетін күзиреттілікпен байланысы:

Тақырыпты меңгеру барысында студент келесі күзиреттерге ие болуы тиіс:

- кәсіби қызметте құқықтық актілер туралы білімді қолдануды;
- құқықтық базаның үнемі өзгеріске түсетіндігі ықтималдығын ескеруді.

Тақырыпты меңгеру барысында студент:

Білуі тиіс:

- Қазақстан Республикасында жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару органдарын қалыптастыру тәртібін;
- Қазақстан Республикасында жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару органдарын құрудың қағидаларын;
- Жергілікті мемлекеттік басқару органдары актілерінің ерекшеліктерін.

Үйренуі тиіс:

- конституциялық құқықтың пәні болып табылатын қоғамдық қатынастарды реттейтін құқықтық шешімдерді ұлттық заңнамаға және өзге де нормативтік құқықтық актілерге сәйкес қабылдауды.

3. Тәжірибе материалдары:

- "Қазақстан Республикасы Конституциясының 54-бабын, 61-бабы 3-тармағының 1) және 3) тармақшаларын, сондай-ақ мемлекеттік басқаруды ұйымдастыру мәселелері бойынша басқа да бірқатар нормаларын ресми түсіндіру туралы" Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің 2008 жылғы 15 қазандағы № 8 Нормативтік қаулысына түсіндірме беру туралы Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің 2013 жылғы 16 мамырдағы №2 қосымша қаулысы // <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/S1300000002>

- Қазақстан Республикасы Конституциясы 88-бабының 4-тармағын ресми түсіндіру туралы Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің 2000 жылғы 31 мамырдағы №3/2Қаулы // <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/S000000003>

III. Тәжірибелік (семинар) сабақтарының тақырыптары

1. Конституциялық құқық Қазақстан Республикасының ұлттық құқық жүйесінің саласы ретінде
2. Қазақстан Республикасының 1995 жылғы Конституциясы
3. Қазақстан Республикасының конституциялық құрылымы
4. Адам және азаматтың конституциялық-құқықтық мәртебесі
5. Азаматтықтың конституциялық-құқықтық негізі
6. Қазақстан Республикасының сайлау құқығы
7. Сайлау үрдісі
8. Қазақстан Республикасы Президентінің конституциялық-құқықтық мәртебесі
9. Қазақстан Республикасы Парламенті
10. Қазақстан Республикасындағы заң шығару үрдісі
11. Қазақстан Республикасы Үкіметінің конституциялық-құқықтық мәртебесі
12. Қазақстан Республикасындағы конституциялық бақылау
13. Қазақстан Республикасындағы сот жүйесінің конституциялық негіздері
14. Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқарудың конституциялық-құқықтық негіздері

IV. Өзіндік дербес оқуға қалдырылған тақырыптардың тізімі

1. Конституциялық құқықтың түсінігі, пәні және әдісі
2. Конституциялық-құқықтық қатынастар жүйесі
3. Конституциялық құқықтағы санкциялар және жауапкершілік
4. Конституциялық – құқықтық нормалардың түсінігі және түрлері
5. Конституциялық құқығының қайнар көздері түсінігі және жүйесі
6. Конституция конституциялық құқықтың қайнар-көзі ретінде
7. Конституциялық құқықтағы декларацияның құқықтық табиғаты және рөлі
8. Мемлекеттік егемендіктің түсінігі және мазмұны
9. Мемлекеттік және ұлттық егемендіктің ара қатынасы
10. ҚР тілдердің конституциялық-құқықтық мәртебесі
11. ҚР Президентінің «Қазақстан-2050» бағдарламасындағы мемлекетті дамытудың сұрақтары
12. Конституциялық құқықтағы билік бөліну қағидасы
13. ҚР Қаржы министрлігі жанындағы Кедендік Бақылау комитетінің құқықтық мәртебесі
14. ҚР Конституциясының нысаны және құрылымы
15. ҚР құқықтық жүйесіндегі Конституцияның орны
16. ҚР конституциялық құрылымы жүйесі
17. ҚР конституциялық құрылымы қағидасы
18. ҚР – президенттік басқару нысанындағы біртұтас мемлекет
19. ҚР- зайырлы, демократиялық мемлекет
20. ҚР – құқықтық, әлеуметтік мемлекет
21. ҚР саяси жүйесі
22. Тура демократияның түсінігі және нысандары
23. Республикалық референдум ҚР халық билігінің нысаны ретінде
24. Өкілетті демократияның түсінігі және нысаны
25. ҚР азаматтықтың түсінігі және қағидалары
26. ҚР азаматтыққа қабылдау негіздері және тәртібі
27. ҚР азаматтықты тоқтатудың негіздері және тәртібі
28. Балалардың азаматтығының өзгеруінің тәртібі
29. Азаматтық сұрақтары бойынша өндіріс
30. Адам және азаматтың конституциялық мәртебесінің түсінігі және элементтері
31. Адам және азаматтардың конституциялық құқықтары мен бостандықтарының жүйесі
32. Шет ел азаматтарының және азаматтығы жоқ тұлғалардың құқықтық мәртебесі
33. ҚР көші-қон үрдісінің конституциялық құқықтық негіздері
34. Адам және азаматтардың конституциялық құқықтары мен бостандықтарының кепілдіктері
35. Адам және азаматтардың конституциялық міндеттерінің түсінігі
36. Сайлау құқығының қағидалары

37. ҚР сайлау жүйесі
38. Республикалық референдумның тікелей демократияның нысаны ретіндегі түсінігі және қағидалары
39. Республикалық референдумды өткізуге дайындық және өткізудің тәртібі
40. Сайлау үрдісінің түсінігі және қағидалары
41. Сайлау органдарын құрудың тәртібі және олардың құзіреті
42. Сайлау үрдісінің кезеңдері
43. ҚР Президентін сайлау
44. ҚР Парламенті Мәжілісінің депутаттарын сайлау
45. Маслихат депутаттарын сайлау
46. Мемлекеттік органдарды ұйымдастыру мен қызметінің конституциялық қағидалары
47. ҚР мемлекеттік органдарды топтастыру және олардың жүйесі
48. ҚР өкілетті органдар жүйесі
49. ҚР атқару органдары жүйесі
50. ҚР сот органдары жүйесі
51. Президент – мемлекет басшысы
52. ҚР Президентінің құқықтық мәртебесі және құзіреті
53. ҚР Парламентінің құқықтық мәртебесі және құзіреті
54. Парламент құрылымы және палаталардың қалыптасу тәртібі
55. ҚР Парламенті депутатының құқықтық мәртебесі
56. Үкімет – ҚР жоғарғы атқару билігі органы ретінде
57. Конституциялық Кеңес және мүшелерінің құқықтық мәртебесі
58. Конституциялық Кеңесті қалыптастыру және оның қызметінің негізгі қағидалары
59. ҚР әділсотты жүзеге асырудың конституциялық қағидалары
60. ҚР сот органдары жүйесі
61. ҚР соттарды құрудың тәртібі
62. Судьялардың конституциялық мәртебесі
63. ҚР жергілікті атқару органдары жүйесі
64. ҚР жергілікті өкілді органдар жүйесі
65. ҚР өзін-өзі басқару түсінігі
66. Конституционализм доктринасындағы Конституция теориясы
67. ҚР мемлекеттік сәйкестіліктің қалыптасу тұжырымдамасы және оның дамуы
68. Қазақстандық патриотизмнің қалыптасуы барысындағы ҚР рәміздерінің орны
69. Конституциялық және құқықтық мемлекеттердің ара-қатынасы
70. ҚР конституциялық заңнамасындағы құқықтық мемлекет қағидасының қалыптасуы
71. Қазақстандық парламентаризмнің қалыптасуы және мәні
72. Конституциялық құқықтың қайнар-көздері: түлері және топтамасы
73. ҚР Конституциясын талқылау

74. Парламент және Үкімет арасындағы тежемелік және тепе-теңдік сақтау жүйесі
75. Әлеуметтік мемлекеттегі жеке тұлғаның конституциялық құқықтары
76. Азаматтармен бейбіт шерулер, митингілер, демонстрациялар және жиындар өткізу құқықтарын жүзеге асыру
77. Президенттің заңшығару қызметі
78. Мажоритарлық сайлау жүйесінің жалпы сипаттамасы, мәні және пропорционалды сайлау жүйесімен ара-қатынасы
79. Саяси плюрализм қағидасы
80. Конституциялық бақылау мен прокурорлық қадағалаудың ара-қатынасы
81. ҚР пропорционалды сайлау жүйесінің жалпы сипаттамасы және мәні
82. ҚР сайлаудың құқықтық негізі
83. Кеден органдарының ҚР мемлекеттік органдар жүйесіндегі орны
84. Ұлттық қауіпсіздікті қамтамасыз етудің конституциялық-құқықтық негіздері
85. Жергілікті мемлекеттік атқару органдарын прокурорлық қадағалаудың конституциялық негіздері
86. ҚР конституциялық құқық ғылымы: қалыптасуы, дамуы және әдістемесі
87. Қазақстандық патриотизмнің қалыптасуындағы ҚР рәміздерінің орны
88. ҚР демократиялық мемлекет ретінде қызмет етуінің конституциялық қағидалары
89. Конституциялық бақылау – құқықтық мемлекеттегі заңдылықтың сақталуының кепілі
90. Сайлау заңнамасын реформалау: теория мен тәжірибенің сұрақтары
91. Қазақстанда парламентаризмнің қалыптасуы және конституциялық заңшығарушылық
92. Қазақстанның құқықтық дамуының конституциялық қағидалары
93. Жергілікті мемлекеттік және өзін-өзі басқарудың заңшығарушылық қамтамасыз етудің кейбір мәселелері жайында
94. ҚР Конституциясы: мәні және негізгі қағидалары
95. ҚР демократиялық, құқықтық, әлеуметтік және зайырлы мемлекет ретіндегі конституциялық-құқықтық сипаттамасы
96. Атқару билігі қызметінің конституциялық-құқықтық негізі
97. ҚР конституциялық заңдылықтың қалыптасуы
98. Конституция әрекет етуші құқықтың қайнар-көзі ретінде
99. ҚР қызметінің конституциялық қағидалары
100. ҚР қоғамдық бірлестіктердің конституциялық-құқықтық мәртебесі
101. ҚР жеке меншікке деген конституциялық құқық
102. ҚР еркін бірігуге деген конституциялық құқық
103. Парламен Палаталарының конституциялық-құқықтық мәртебесі
104. Парламент Сенатының құзіреті
105. ҚР Парламенті қызметінің ұйымдастырушылық нысаны
106. ҚР Премьер – Министрінің құқықтық мәртебесі
107. ҚР конституциялық өндіріс

108. Жоғарғы Сот Кеңесінің конституциялық-құқықтық мәртебесі
109. Сайлау органдарының ҚР органдары жүйесіндегі рөлі және орны
110. Мәслихаттардың құзіреті
111. Жергілікті әкімдердің сайлауы

V. ҰСЫНЫЛАТЫН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

Нормативтік құқықтық актілер:

1. Қазақстан Республикасының 1995 жылғы Конституциясы. – Алматы: Жеті Жарғы. - 1995.
2. Қазақстан Республикасының «Қазақстан Республикасының Конституциясына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» 1998 жылғы 7 қазандағы Заңы // http://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z980000284_#0
3. Қазақстан Республикасының «Қазақстан Республикасының Конституциясына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» 2007 жылғы 21 мамырдағы Заңы // http://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z070000254_#3
4. Қазақстан Республикасының «Қазақстан Республикасының Конституциясына толықтырулар енгізу туралы» 2011 жылғы 2 ақпандағы Заңы // <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z1100000403#1>
5. Қазақстан Республикасының Конституциясына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 21 мамырдағы №254 Заңы // http://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z070000254_/links
6. «Қазақ КСР-нің мемлекеттік егемендігі туралы» 1990 жылғы 25 қазандағы Декларация (ҚР Жоғарғы Кеңесінің Жаршысы, 28 қазан 1990)
7. Қазақстан Республикасының «Қазақстан Республикасының мемлекеттік тәуелсіздігі туралы» 1991 жылғы 16 желтоқсандағы Конституциялық заңы (ҚР Жоғарғы Кеңесінің Жаршысы, 1991, №51, ст.622)
8. Қазақстан Республикасының «Қазақстан Республикасы Президенті туралы» 1995 жылғы 26 желтоқсандағы Конституциялық заңы (ҚР Парламентінің Жаршысы, 1995, №24) 2011 жылғы 3 ақпандағы жағдай бойынша.
9. Қазақстан Республикасының «Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президенті туралы» 2000 жылғы 20 шілдедегі Конституциялық заңы (ҚР Парламентінің Жаршысы, 2000, №10)
10. Қазақстан Республикасының «Қазақстан Республикасының Парламенті және оның депутаттарының мәртебесі туралы» 1995 жылғы 16 қазандағы Конституциялық заңы (ҚР Парламентінің Жаршысы, 1995, №21) 2007 жылғы 19 маусымдағы жағдай бойынша.
11. Қазақстан Республикасының «Қазақстан Республикасының Үкіметі туралы» 1995 жылғы 18 желтоқсандағы Конституциялық заңы (ҚР Парламентінің Жаршысы, 1995, №23) 2007 жылғы 19 маусымдағы жағдай бойынша.
12. Қазақстан Республикасының «Конституциялық Кеңес туралы» 1995 жылғы 29 желтоқсандағы Конституциялық заңы (ҚР Парламентінің Жаршысы, 1995, №24) 2008 жылғы 17 маусымдағы жағдай бойынша.
13. Қазақстан Республикасының «Қазақстан Республикасының сот жүйесі және судьялардың мәртебесі туралы» 2000 жылғы 25 желтоқсандағы

- Конституциялық заңы (ҚР Парламентінің Жаршысы, 2000, №23) 2012 жылғы 16 ақпандағы жағдай бойынша.
14. Қазақстан Республикасының «Қазақстан Республикасындағы сайлау туралы» 1995 жылғы 28 қыркүйектегі Конституциялық заңы (Егемен Қазақстан, 29 қыркүйек 1995) 2011 жылғы 3 ақпандағы жағдай бойынша
  15. Қазақстан Республикасының «Республикалық референдум туралы» 1995 жылғы 2 қарашадағы Конституциялық заңы (ҚР Парламентінің Жаршысы, 1995, №22) 2008 жылғы 4 мамырдағы жағдай бойынша.
  16. Құқықтық актілер туралы Қазақстан Республикасының Заңы 2016 жылғы 6 сәуірдегі № 480 заңы // <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z1600000480>
  17. Қазақстан Республикасының «Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы» 2001 жылғы 23 ақпандағы Заңы (ҚР Парламентінің Жаршысы, 2001, №148) 2013 жылғы 3 шілдедегі жағдай бойынша.
  18. "Қазақстанның Үшінші жаңғыруы: жаһандық бәсекеге қабілеттілік" Мемлекет басшысы Н.Назарбаевтың Қазақстан халқына жолдауы. 2017 жылғы 31 қаңтар // <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/K1700002017>
  19. Қазақстан Республикасы Президентінің 2012 жылғы 14 желтоқсандағы «Қазақстан – 2050 Стратегиясы: қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты» Жолдауы. – Қазақстан Республикасы Президентінің ресми сайты www.akorda.kz
  20. 100 нақты қадам Қазақстан Республикасы Президентінің 2015 жылғы 20 мамырдағы бағдарламасы // <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/K1500000100>
  21. Қазақстан Республикасы Президентінің 2009 жылғы 24 тамыздағы Жарлығымен бекітілген Қазақстан Республикасының 2010 жылдан 2020 жылға дейінгі Құқықтық саясат тұжырымдамасы (Егемен Қазақстан, 27 қыркүйек 2009)

Негізгі әдебиеттер:

1. Сапарғалиев Г.С. Конституционное право Республики Казахстан : академический курс / Г. Сапарғалиев. - 3-е изд., доп. - Алматы : Жеті Жарғы, 2014. - 544 с.
2. Амандықова С.К. Қазақстан Республикасының конституциялық құқығы. – Астана: Фолиант, 2001.
3. Сапарғалиев Г. Қазақстан Республикасының конституциялық құқығы: Академиялық курс. Өңделіп, толықтырылған, 2-басылымы. – Алматы: Жеті жарғы, 2004.
4. Конституционное право Республики Казахстан: Учебник/Сост. д.ю.н., проф. А.Т. Ащеулов. - Алматы: КазГЮА, 2001.
5. Амандықова С.К. Конституционное право Республики Казахстан. – Караганды, 2007.
6. Сағындықова А.Н. Конституционное право Республики Казахстан Алматы: Білім. 1999.
7. Баишев Ж. Конституционное право Республики Казахстан. Учебно-методическое пособие. Алматы: Жеті Жарғы. 2001.

Қосымша әдебиеттер:

1. Белик В.Н. Конституционные права личности и их защита / В.Н. Белик. - М. : Юрайт, 2017. - 195 с.
2. Права человека: Учебник для вузов / ред. Е.А. Лукашева. - 3-е изд. - М. : Норма - Инфра-М, 2017. - 512 с.
3. Комментарий к Конституционному закону Республики Казахстан "О выборах в Республике Казахстан"/ Центральная избирательная комиссия РК ; Под ред. Турганкулова К.Т., Турецкого Н.Н. - Астана, 2016. - 440 с.
4. Кутафин О.Е. Глава государства: монография / О. Е.Кутафин. - М.: Проспект, 2015. - 560 с.
5. Турецкий Н.Н. Законодательная ветвь власти Казахстана: учебник/ Н.Н.Турецкий. - Костанай : КСТУ им. З. Алдамжар, 2015. - 276 с.
6. Казахстанский тренд: от тоталитаризма к демократическому и правовому государству (взгляд со стороны): сборник статей / И.И. Рогов. - Астана : Конституционный Совет РК, 2015. - 244 с.
7. Конституционный контроль в Казахстане: доктрина и практика утверждения конституционализма: монография / Под ред. И.И. Рогова, В.А. Малиновского; Конституционный Совет РК. - Алматы : Раритет, 2015. - 384 с.
8. Конституция Республики Казахстан: научно-практический комментарий. - Алматы: Раритет, 2015. - 536 с.
9. Малиновский В.А. (Казахский гуманитарно-юридический университет). Практикум по конституционному контролю в Республике Казахстан : учебное пособие / В. А. Малиновский, Ш. Ш. Орманова ; Конст. Совет РК; МОН РК; ЕНУ им. Л.Н. Гумилева. - 2-е изд., доп. и перераб. - Астана : ТОО "Мастер ПО", 2015. - 805 с.
10. Президентские выборы в Казахстане-2015: опережая глобальные вызовы: Материалы круглого стола (04.03.2015) / КИСИ при Президенте РК. - Астана : КИСИ при Президенте РК, 2015. - 80 с.
11. Малиновский В. А. ЛИДЕР: Президентская власть в Казахстане на рубеже эпох. Астана: ТОО «Издательство НОРМА-К», 2012, 528 с.
12. Конституционный контроль в Казахстане: доктрина и практика утверждения конституционализма. Монография / под ред. И.И.Рогова, В.А.Малиновского. Алматы: Раритет, 2015., - 384с.
13. Формирование сильного и успешного государства и новой глобальной реальности: "Актуальные проблемы государства и права" Вып.4 / Ред.колл.: Ударцев С.Ф., Наурызбай А.Ж., Качан О.Л., Бисенгалиева Д.М. - Астана : КазГЮУ Консалтинг, 2016. - 224 с.

VI. ТИПТІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫНЫҢ АВТОРЛАРЫ

1. Амандықова С.К. – Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ профессоры,з.ғ.д;
2. Бейсембеков А.С.. –КазГЮУ Университетінің аға оқытушысы, з.ғ.м.

ТИПОВАЯ УЧЕБНАЯ ПРОГРАММА

(Образование высшее профессиональное)

КОНСТИТУЦИОННОЕ ПРАВО РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

по специальности бакалавриата
5В030100 «Юриспруденция»

2 кредита

Министерство образования и науки Республики Казахстан
Астана
2017

ПРЕДИСЛОВИЕ

- 1. РАЗРАБОТАНА И ВНЕСЕНА** учебно-методической секцией по группе специальностей «Право» при поддержке Бюро по оценке и сертификации юристов АО «Университет КАЗГЮУ».
- 2. УТВЕРЖДЕНА И ВВЕДЕНА В ДЕЙСТВИЕ** протокольным решением Республиканского учебно-методического совета высшего и послевузовского образования от 30 июня 2016 года.
- 3. ВВЕДЕНА ВПЕРВЫЕ.**
4. Типовая учебная программа разработана в соответствии с государственным общеобязательным стандартом высшего образования утверждённым Постановлением Правительства Республики Казахстан от 23 августа 2012 г. №1080 и «Типовым учебным планом по специальности высшего образования 5В030100 - «Юриспруденция», утвержденным Приказом и.о. Министра образования и науки Республики Казахстан от 16 августа 2013 г. №343.

Настоящая программа не может быть тиражирована и распространена без разрешения Учебно-методической секции по группе специальностей «Право»

ОГЛАВЛЕНИЕ

I. Пояснительная записка	41
II. Тематика лекционных занятий	45
III. Тематика практических (семинарских) занятий	65
IV. Примерный перечень тем, отведенных на самостоятельное изучение	66
V. Список рекомендуемой литературы	70
VI. Авторы типовой учебной программы	73

I. ПОЯСНИТЕЛЬНАЯ ЗАПИСКА

Учебная дисциплина «Конституционное право Республики Казахстан» входит в образовательно-профессиональную программу подготовки бакалавров права по специальности «Юриспруденция». Конституционное право Республики Казахстан является одной из базовых дисциплин, входящих в учебную программу юридических вузов и факультетов университетов. Роль учебной дисциплины «Конституционное право Республики Казахстан» в современных условиях в подготовке юристов высшей квалификации обусловлена необходимостью дальнейшего совершенствования регламентации действующей системы конституционно-правовых отношений, претворения в жизнь Концепции правовой политики РК на период с 2010 до 2020 года, утвержденной Указом Президента Республики Казахстан от 24 августа 2009 г., Послания Президента Республики Казахстан «Стратегия «Казахстан – 2050: новый политический курс состоявшегося государства» от 14 декабря 2012 года, Программы Президента Республики Казахстан «План нации - 100 конкретных шагов» от 20 мая 2015 года, а также Послании Президента Республики Казахстан от 31 января 2017 года «Третья модернизация Казахстана: глобальная конкурентоспособность». Изучение дисциплины «Конституционное право Республики Казахстан» актуализировалось с принятием Парламентом Республики Казахстан Закона РК «О внесении изменений и дополнений в Конституцию Республики Казахстан» от 10 марта 2017 года.

Основная цель учебной дисциплины – формирование у студентов фундаментальных представлений о важнейших научно – теоретических положениях конституционного права, этапов конституционного развития Республики Казахстан, роли и функции Конституции как Основного закона государства и общества в процессе строительства демократической, правовой, социальной и светской государственности, конституционно – правовом статусе человека и гражданина, а также о конституционной системе органов государства и местного самоуправления.

Основными задачами изучения курса конституционного права Республики Казахстан являются ознакомление студентов с основополагающими положениями науки конституционного права, учением о Конституции как Основном законе государства и общества, основами правового положения личности, конституционными принципами организации и деятельности органов государства, основами местного самоуправления в Республике Казахстан, а также их подготовка к самостоятельной практической деятельности. Понимание студентами этих важнейших вопросов конституционного права Республики Казахстан способствует их правильному ориентированию в политике и государственно – правовой сфере, умелому решению ими вопросов государственной и конституционно – правовой политики и практики.

В процессе изучения данной учебной дисциплины студент должен:

а) иметь представление:

- о конституционном праве как основополагающей отрасли системы действующего права Республики Казахстан;
- о конституционно – правовых институтах и методах регулирования, реализуемых в современных государственно – правовой практике;
- об общем содержании, сущности, принципах и функциях Конституции Республики Казахстан как Основном законе государства и общества;
- об основных этапах конституционного развития Казахстана.

б) знать:

- основные понятия и категории науки конституционного права Республики Казахстан;
- основные принципы и элементы основ конституционного строя Республики Казахстан;
- содержание и принципы основ правового положения человека и гражданина;
- конституционные принципы организации и деятельности органов государства, их структуру, правовой статус, основные полномочия;
- конституционные основы местного самоуправления в Республике Казахстан.

в) уметь:

- свободно владеть конституционно – правовыми понятиями и категориями;
- логически грамотно выразить и обосновывать свою точку зрения по вопросам конституционно – правовой проблематики;
- толковать и применять Конституцию и конституционно – правовые акты;
- грамотно оценивать юридически значимые обстоятельства и квалифицировать юридические факты;
- осознанно совершать разнообразные правовые действия в соответствии с действующим конституционным законодательством Республики Казахстан.

В основу учебного курса конституционного права Республики Казахстан положены Конституция и нормативные правовые акты, относящиеся к организации и функционированию основ конституционного строя Республики Казахстан, правового статуса человека и гражданина, правового положения органов государства и органов местного самоуправления. В этой связи студентам рекомендуется регулярно следить за изданием новых нормативных правовых актов, публикуемых в Ведомостях Парламента Республики Казахстан; Собрании актов Президента и Правительства Республики Казахстан; Вестнике Конституционного Совета Республики Казахстан, в газетах «Казахстанская правда», «Егемен Қазақстан» и др.

Пререквизитами данной учебной дисциплины являются «Теория государства и права», «Политология», «История государства и права Республики Казахстан».

В качестве постреквизитов учебной дисциплины «Конституционное право РК» выступают такие дисциплины как «Административное право РК», «Гражданское право РК», «Уголовное право РК», «Финансовое право РК», «Конституционный процесс», «Международное публичное право», «Государственная служба и управление» и т.д.

Такая связь определяется особенностями предмета курса конституционное право Республики Казахстан. Так, в процессе усвоения понятийного аппарата конституционного права необходимо понимание студентами многих понятий и категорий теории государства и права. Изучение вопросов конституционного развития Казахстана, становления казахстанского конституционализма предполагает знание студентами истории возникновения и развития конституционно – правовых институтов Республики Казахстан. В процессе изучения конституционного права студенты должны обращаться и к трудам выдающихся мыслителей, как Платон, Аристотель, Д.Локк, Ш.Л.Монтескье, Ж.Ж. Руссо, Д. Мэдисон, Т.Джефферсон, И.Кант, Абай, А..Букейханов, Ж.Акбаев, А.Байтурсынов, Б.Сыртанов и др.

Студенты обязаны также ознакомиться с монографическими исследованиями известных казахстанских ученых (Баймаханова М.Т., Зиманова С.З., Сапаргалиева Г.С., Сабикенова С.Н., Сартаева С.С., Кобабаева О.К., Котова А.К. и др.), а также со статьями по конституционно – правовой проблематике, которые регулярно публикуются в периодической печати, в том числе в юридических журналах: «Право и государство», «Правовая реформа в Казахстане», «Закон и время», «Фемида», и др.

Изучение курса конституционное право Республики Казахстан имеет не только теоретическое, но и важное практическое значение. В этой связи важной формой обучения являются практические знания, основанные на методах интерактивного обучения, подготовка рефератов, курсовых работ, обобщающих опыт конституционного строительства в Республике Казахстан. В силу этого, глубокое знание теории и практики конституционного права Республики Казахстан является важнейшей задачей студентов.

СОДЕРЖАНИЕ ДИСЦИПЛИНЫ

ВВЕДЕНИЕ

Объект изучения дисциплины «Конституционное право Республики Казахстан» - сфера общественных отношений, подлежащих конституционно-правовому регулированию, конституционно-правовые нормы, институты и отношения, история конституционного развития Республики Казахстан, основы конституционного строя государства, правового положения личности, правового статуса органов государства и местного

самоуправления, а также основные тенденции развития отрасли и науки конституционного права Республики Казахстан.

Методами изучения данной дисциплины являются: диалектический, формально-логический, исторический и сравнительный методы исследования конституционно-правовых норм и институтов, конституционно-правовых отношений, истории конституционного развития Республики Казахстан, основных тенденций совершенствования конституционного законодательства в условиях формирования демократической, правовой государственности. Так, диалектический метод помогает студентам рассмотреть конституционно – правовые явления и категории в движении, во взаимосвязи с политическими, социальными и иными процессами в обществе. На основе формально-логического метода конституционно-правовая действительность познается путем ее исследования от отдельного к общему, от общего к единичному. Посредством исторического метода анализируется историческое развитие конституционно-правовых институтов Республики Казахстан. Важным методом изучения конституционного права является сравнительный метод, который выражается в сопоставительном анализе конституционно-правовых институтов Республики Казахстан и зарубежных государств.

Наука конституционного права Республики Казахстан играет ведущую роль и занимает основополагающее место среди других общественных и юридических наук. К предмету науки конституционного права относятся теоретико-методологические проблемы казахстанского конституционализма, история конституционного развития Республики Казахстан, основные тенденции и закономерности совершенствования конституционного законодательства, конституционно-правовые нормы и институты, а также конституционно-правовые отношения.

Историю конституционного права Казахстана можно условно разделить на два этапа (периода): 1. Советский этап (период), когда конституционно-правовая наука развивалась на базе марксистско-ленинской идеологии. Вместе с тем, несмотря на господство принципов партийности и классовости в научных исследованиях, видными казахстанскими учеными (С.З.Зимановым, М.Т.Баймахановым, Г.С.Сапаргалиевым, В.А.Кимом и др.) был опубликован целый ряд фундаментальных работ по конституционному праву. 2. Современный этап (период) развития казахстанской науки конституционного права начался с обретением нашей страной государственной независимости. Большой вклад в ее формирование и развитие вносят ученые Казахстана, специалисты по конституционному праву, издавшие целый ряд монографических трудов, учебников по конституционному праву, комментарии Конституции Республики Казахстан.

II. Тематика лекционных занятий

РАЗДЕЛ I. Общая характеристика конституционного права Республики Казахстан

Тема 1. Конституционное право Республики Казахстан: понятие, предмет и методы.

1. Содержание темы

Понятие конституционного права Республики Казахстан. Место и роль конституционного права в системе действующего права Республики Казахстан. Предмет конституционного права Республики Казахстан и его особенности. Методы конституционного права Республики Казахстан (методы упрощения, обжалования, запрещения, признания и др.). Тенденции развития конституционного права Республики Казахстан на современном этапе.

Конституционно-правовые нормы: понятие, особенности, виды. Конституционно-правовые отношения: понятие, характерные черты, виды. Субъекты конституционно-правовых отношений, их классификация.

Источники конституционного права Республики Казахстан: понятие, особенности, виды (Конституция, конституционные законы, законы, международные договоры, декларации и др.)

Система конституционного права Республики Казахстан: понятие, структурные элементы. Конституционно-правовые институты: понятие и виды.

Конституционно-правовая ответственность в Республике Казахстан: понятие, содержание, основные субъекты.

Наука конституционного права Республики Казахстан, его место и роль в системе юридических наук, предмет, система, источники и методы науки конституционного права. Развитие науки конституционного права Республики Казахстан на современном этапе.

2. Связь темы лекционного семинарского занятия с компетенциями, приобретаемыми студентами после освоения данной темы

В результате освоения данной темы студент должен обладать следующими компетенциями:

– знанием основ конституционно-правовой системы и законодательства Казахстана;

– способностью к самостоятельному обучению новым методам исследования;

– способностью применять теоретические знания, практические навыки и умения для проведения научных исследований, организации учебного процесса и аналитической работы над новым учебным материалом.

В результате освоения данной темы студент должен:

Знать:

– роль и место конституционного права в системе права Республики Казахстан;

- особенности методов конституционно-правового регулирования;
- систему конституционного права и конституционного законодательства.

Уметь:

- применять нормы конституционного законодательства при решении кейсов.

3. Материалы практики

Постановление Конституционного Совета Республики Казахстан «Об официальном толковании пункта 1 статьи 1 Конституции Республики Казахстан» от 21 декабря 2001 года № 18/2 // [#0](http://adilet.zan.kz/rus/docs/S010000018)

РАЗДЕЛ II. Казахстанский конституционализм: теория и история.

Тема 2. Конституция Республики Казахстан – Основной закон государства и общества.

1. Содержание темы

Конституция Республики Казахстан: понятие и сущность. Характерные черты Конституции Республики Казахстан. Форма и структура Конституции Республики Казахстан. Социальные функции и принципы Конституции Республики Казахстан. Юридические свойства Конституции Республики Казахстан. Порядок принятия Конституции и внесения в нее изменений и дополнений. Правовая охрана Конституции Республики Казахстан. Толкование Конституции. Гарантии соблюдения Конституции.

Основные этапы конституционного развития Казахстана. Характерные черты и особенности Конституций Казахстана 1926г., 1937г., 1978г. Конституционные реформы 1989-1993 гг. Декларация о государственном суверенитете Казахской ССР от 25 октября 1990 года.

Конституционный закон «О государственной независимости Республики Казахстан» от 16 декабря 1991 года.

Конституция Республики Казахстан 1993 года и её историческое значение.

Конституция Республики Казахстан 1993 года – шаг на пути конституционных реформ. Сущность и структура Конституции 1993 года. Конституционно-правовой статус человека и гражданина. Законодательство о гражданстве Республики Казахстан. Становление парламентаризма – как формы правления. Конституционный суд: правовой статус, его роль и значение в процессе демократических преобразований.

Конституционная реформа в Республике Казахстан (март-август 1995г.). Особенности подготовки и принятия Конституции Республики Казахстан 1995г. Конституционная реформа (октябрь 1998г.) – её роль в углублении процессов демократизации в Республике Казахстан. Вопросы конституционной реформы в современных условиях. Указ Президента

Республики Казахстан от 4 мая 2005 года «О мерах по дальнейшему использованию потенциала Конституции Республики Казахстан».

Конституционная реформа 2007 года, поправки в Конституцию Республики Казахстан от 21 мая 2007 г., 2 февраля 2011 г., 10 марта 2017 г.

2. Связь темы лекционного и семинарского занятия с компетенциями, приобретаемыми студентами после освоения данной темы

В результате освоения данной темы студент должен обладать следующими компетенциями:

– приёмами и средствами юридической техники для разработки, толкования, систематизации конституционно-правовых норм;

– методикой анализа правовых норм, установления пробелов в праве, принятия решений в случае коллизии конституционно-правовых норм;

– способностью применять теоретические знания, практические навыки и умения для проведения научных исследований, организации учебного процесса и аналитической работы над новым учебным материалом.

Знать:

– фундаментальные понятия и категории государственного права;

– понятие и сущность конституции, принципы ее построения..

Уметь:

– применять нормы конституционного законодательства, а также свободно оперировать основными категориями и понятиями, характеризующими сущность и содержание государственно-правовых явлений, и применять их при решении практических задач.

3. Материалы практики

- Нормативное постановление Конституционного Совета Республики Казахстан «О проверке Закона Республики Казахстан "О внесении изменений и дополнений в Конституцию Республики Казахстан" на соответствие Конституции Республики Казахстан» от 9 марта 2017 года № 1 // <http://adilet.zan.kz/rus/docs/S1700000001>;

- Постановление Конституционного Совета Республики Казахстан «Об официальном толковании пункта 2 статьи 2 и пункта 3 статьи 6 Конституции Республики Казахстан» от 23 апреля 2003 года № 4// [#0](http://adilet.zan.kz/rus/docs/S030000004);

РАЗДЕЛ III. Основы конституционного строя Республики Казахстан

Тема 3. Основы конституционного строя Республики Казахстан.

1. Содержание темы

Понятие конституционного строя Республики Казахстан. Понятие основ конституционного строя Республики Казахстан и его основные черты и содержание. Закрепление в Конституции Республики Казахстан основных элементов формы государства (форма правления, форма государственного устройства, политический режим).

Республика Казахстан как формирующееся демократическое, правовое, социальное и светское государство. Человек – высшая ценность государства.

Конституционные основы взаимоотношений личности, общества и государства.

Государственный суверенитет Республики Казахстан: понятие, содержание и сущность. Народ Казахстана – единственный источник государственной власти. Народный суверенитет, его реализация в Республике Казахстан. Непосредственная и представительная формы демократии. Конституционные основы действующего права Республики Казахстан. Конституционные основы функционирования государственного языка в Республике Казахстан. Государственные символы Республики Казахстан. Конституционные основы международной политики Республики Казахстан.

Основополагающие принципы деятельности Республики Казахстан (общественное согласие и политическая стабильность, экономическое развитие на благо всего народа, казахстанский патриотизм и др.). Конституционные основы организации и деятельности государственной власти в Республике Казахстан. Принцип разделения единой власти на законодательную, исполнительную и судебную власти. Использование системы сдержек и противовесов при взаимодействии государственных органов Республики Казахстан. Президентско-парламентская форма правления.

Конституционные основы становления гражданского общества в Республике Казахстан. Идеологическое и политическое многообразие (плюрализм) как конституционный принцип организации казахстанского общества. Конституционные основы деятельности общественных объединений в Республике Казахстан.

Экономическая основа Республики Казахстан её закрепление в Конституции. Конституционные принципы экономических отношений в Республике Казахстан (равноправие форм собственности, гарантии защиты прав собственности, свобода предпринимательства, формирование рыночной экономики и др.).

Конституционно-правовой статус языков в Республике Казахстан. Государственные символы Республики Казахстан.

2. Связь темы лекционного семинарского занятия с компетенциями, приобретаемыми студентами после освоения данной темы

В результате освоения данной темы студент должен обладать следующими компетенциями:

- навыками работы с Конституцией РК, законодательными и другими нормативными актами;

- навыками анализа правоприменительной и правозащитной деятельности;

- навыками анализа постановлении Конституционного Совета РК.

Знать:

- общие категории и понятия конституционного права, а также специальные термины, применяемые в конституционно-правовом

законодательстве;

- специфику конституционно-правовых отношений, права и обязанности субъектов конституционно-правовых отношений;
- значение, особенности и содержание Конституции РК, этапы ее развития;
- значение и содержание основ конституционного строя РК;
- конституционные характеристики казахстанского государства; конституционные основы экономической, общественно-политической и духовно-культурной деятельности в РК;
- основы правового положения личности; становление и развитие института гражданства РК, содержание конституционных прав, свобод и обязанностей человека и гражданина; способы защиты прав и свобод личности;
- территориальное устройство РК;
- конституционные основы организации и обеспечения функционирования системы органов государственной власти.

Уметь:

- применять нормы конституционного законодательства, а также свободно оперировать основными категориями и понятиями, характеризующими сущность содержания государственно-правовых явлений, и применять их при решении практических задач;
- обобщать полученные знания в области конституционного права;
- правильно применять теоретические знания по конституционному праву, в том числе свободно оперировать конституционно-правовыми терминами и понятиями, точно их использовать в правотворческой и правоприменительной практике;
- анализировать нормативные правовые акты, регулирующие общественные отношения, относящиеся к предмету конституционного права;
- толковать конституционно-правовые нормы, применяя различные способы и виды толкования;
- анализировать решения Конституционного Совета РК, руководствоваться ими в своей профессиональной деятельности;
- принимать правовые решения в соответствии с национальным законодательством и иными нормативными правовыми актами, регулирующими общественные отношения, относящиеся к предмету конституционного права;
- применять процедурные нормы конституционного права, необходимые для реализации конституционных прав, свобод и обязанностей человека и гражданина, полномочий органов и должностных лиц государственной власти.

3. Материалы практики

- Нормативное постановление Конституционного Совета Республики Казахстан «О проверке конституционности подпункта 3) пункта 7 Правил оформления документов на выезд за пределы Республики Казахстан на

постоянное место жительства, утвержденных постановлением Правительства Республики Казахстан от 28 марта 2012 года № 361, по представлению Темиртауского городского суда Карагандинской области» от 14 декабря 2016 года № 1// <http://adilet.zan.kz/rus/docs/S1600000001>;

- Нормативное постановление Конституционного Совета Республики Казахстан «Об официальном толковании норм статьи 4 Конституции Республики Казахстан применительно к порядку исполнения решений международных организаций и их органов» от 5 ноября 2009 года №6 // http://adilet.zan.kz/rus/docs/S090000006_#40

Тема 4. Конституционные основы организации и деятельности общественных объединений в Республике Казахстан.

1. Содержание темы

Становление многопартийной системы в Республике Казахстан. Конституционные принципы взаимоотношений государства с общественными объединениями и политическими партиями. Конституционно-правовой статус общественных объединений в Республике Казахстан. Конституционно-правовой статус политических партий в Республике Казахстан.

2. Связь темы лекционного и семинарского занятия с компетенциями, приобретаемыми студентами после освоения данной темы

В результате освоения данной темы студент должен обладать следующими компетенциями:

- навыками анализа правоприменительной и правозащитной деятельности;

- навыками анализа постановления Конституционного Совета РК.

Знать:

- специфику конституционно-правовых отношений, права и обязанности субъектов конституционно-правовых отношений;

- основы правового положения личности; становление и развитие института гражданства РК, содержание конституционных прав, свобод и обязанностей человека и гражданина; способы защиты прав и свобод личности.

Уметь:

- правильно применять теоретические знания по конституционному праву, в том числе свободно оперировать конституционно-правовыми терминами и понятиями, точно их использовать в правотворческой и правоприменительной практике;

- анализировать нормативные правовые акты, регулирующие общественные отношения, относящиеся к предмету конституционного права;

- толковать конституционно-правовые нормы, применяя различные способы и виды толкования.

3. Материалы практики

- Нормативное постановление Конституционного Совета Республики

Казахстан «Об официальном толковании пункта 2 статьи 18 Конституции Республики Казахстан и проверке на соответствие Конституции Республики Казахстан Закона Республики Казахстан "О противодействии легализации (отмыванию) доходов, полученных незаконным путем, и финансированию терроризма" и Закона Республики Казахстан "О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам противодействия легализации (отмыванию) доходов, полученных незаконным путем, и финансированию терроризма"» от 20 августа 2009 года № 5 // <http://adilet.zan.kz/rus/docs/S090000005> ;

- Нормативное постановление Конституционного Совета Республики Казахстан «О проверке Закона Республики Казахстан "О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам свободы вероисповедания и религиозных объединений" на соответствие Конституции Республики Казахстан» от 11 февраля 2009 года № 1//<http://adilet.zan.kz/rus/docs/S090000001> ;

- Постановление Конституционного Совета Республики Казахстан «Об официальном толковании пункта 4 статьи 5 Конституции Республики Казахстан» от 7 июня 2000 года №4/2 // <http://adilet.zan.kz/rus/docs/S000000004> #0

Раздел IV. Основы правового статуса человека и гражданина в Республике Казахстан

Тема 5. Основы правового статуса человека и гражданина в Республике Казахстан.

1. Содержание темы

Понятие основ правового статуса человека и гражданина, основные элементы правового статуса личности. Дуализм правового статуса личности (права человека и права гражданина). Принципы правового статуса личности в Республике Казахстан. Соотношение законодательства Республики Казахстан и международного права в сфере прав человека.

Гражданство Республики Казахстан как важнейший конституционно-правовой институт: понятие, содержание, принципы. Основания и порядок приобретения гражданства Республики Казахстан. Полномочия государственных органов Республики Казахстан по вопросам гражданства. Производство по рассмотрению документов по вопросам гражданства.

Конституционные права, свободы и обязанности человека и гражданина в Республике Казахстан. Основные способы закрепления конституционных прав и свобод личности (позитивный, негативный). Юридическая природа конституционных прав и свобод личности (позитивный и естественно-правовой подход). Понятие и содержание конституционных прав и свобод личности. Личные права и свободы (право на жизнь, право на личную свободу и т.п.). Социальные, экономические и культурные права и свободы личности (право на свободу труда на охрану

здоровья и т.п.). Политические права и свободы граждан (право на участие в управлении делами государства и т.п.).

Конституционные основания ограничения прав и свобод личности. Гарантии конституционных оснований ограничения прав и свобод личности. Гарантии конституционных прав и свобод в Республике Казахстан. Конституционные обязанности личности: понятие, содержание и виды.

Правовое положение иностранных граждан в Республике Казахстан. Понятие иностранного гражданина и лица без гражданства. Классификация иностранных граждан (постоянно проживающие, временно проживающие в Республике Казахстан). Принципы правового положения иностранных граждан в Республике Казахстан. Основные права, свободы и обязанности иностранных граждан в Республике Казахстан. Общие правила въезда в Казахстан и выезда из Казахстана иностранных граждан. Ответственность иностранных граждан в Республике Казахстан.

2. Связь темы лекционного семинарского занятия с компетенциями, приобретаемыми студентами после освоения данной темы

В результате освоения данной темы студент должен обладать следующими компетенциями:

- навыками работы с Конституцией РК, законодательными и другими нормативными актами;

- навыками анализа правоприменительной и правозащитной деятельности;

- навыками анализа постановлений Конституционного Совета РК.

Знать:

- общие категории и понятия конституционного права, а также специальные термины, применяемые в конституционно-правовом законодательстве;

- специфику конституционно-правовых отношений, права и обязанности субъектов конституционно-правовых отношений;

- основы правового положения личности; становление и развитие института гражданства РК, содержание конституционных прав, свобод и обязанностей человека и гражданина; способы защиты прав и свобод личности;

- конституционные основы организации и обеспечения функционирования системы органов государственной власти.

Уметь:

- применять нормы конституционного законодательства, а также свободно оперировать основными категориями и понятиями, характеризующими сущность содержания государственно-правовых явлений, и применять их при решении практических задач;

- применять теоретические знания по конституционному праву, в том числе свободно оперировать конституционно-правовыми терминами и понятиями, точно их использовать в правотворческой и правоприменительной практике;

- толковать конституционно-правовые нормы, применяя различные способы и виды толкования;
- анализировать решения Конституционного Совета РК, руководствоваться ими в своей профессиональной деятельности;
- применять процедурные нормы конституционного права, необходимые для реализации конституционных прав, свобод и обязанностей человека и гражданина, полномочий органов и должностных лиц государственной власти.

3. Материалы практики

- Постановление Конституционного Совета Республики Казахстан «Об официальном толковании статей 10 и 12 Конституции Республики Казахстан» от 1 декабря 2003 года №12//
[#0](http://adilet.zan.kz/rus/docs/S030000012);

- Постановление Конституционного Совета Республики Казахстан «О проверке конституционности статьи 13 Закона Республики Казахстан "О социальной защите граждан, пострадавших вследствие экологического бедствия в Приаралье"» от 29 апреля 2005 года №3
[//http://adilet.zan.kz/rus/docs/S050000003](http://adilet.zan.kz/rus/docs/S050000003)

- Постановление Конституционного Совета Республики Казахстан «Об официальном толковании пунктов 1 и 2 статьи 14, пункта 2 статьи 24, подпункта 5) пункта 3 статьи 77 Конституции РК» от 10 марта 1999 г. №2/2//[#0](http://adilet.zan.kz/rus/docs/S990000002)

Раздел V. Избирательное право и республиканский референдум в Казахстане
Тема 6. Избирательное право и избирательные системы Республики Казахстан.

1. Содержание темы

Избирательное право Республики Казахстан: понятие, принципы и социальные функции. Гарантии свободы выборов. Развитие законодательства о выборах в Республике Казахстан. Цензы в избирательном праве Республики Казахстан: понятие и виды. Избирательные системы (мажоритарная, пропорциональная), их особенности.

Избирательные органы в Республике Казахстан: понятие, система, сроки полномочий. Статус члена избирательной комиссии. Организация деятельности избирательных комиссий.

Избирательный процесс: понятие и основные стадии (назначение выборов, образование избирательных округов и участков, составление списков избирателей (выборщиков), выдвижение кандидатов, регистрация кандидатов, предвыборная агитация, финансирование выборов, голосование и подсчет голосов, определение итогов голосования).

Особенности выборов Президента Республики Казахстан. Особенности выборов депутатов Сената и Мажилиса Парламента Республики Казахстан. Особенности выборов депутатов маслихатов. Выборы в органы местного самоуправления. Выборы акимов: особенности и правовое регулирование.

2. Связь темы лекционного и семинарского занятия с компетенциями, приобретаемыми студентами после освоения данной темы

В результате освоения данной темы студент должен обладать следующими компетенциями:

- навыками работы с Конституцией РК, законодательными и другими нормативными актами;

- навыками анализа правоприменительной и правозащитной деятельности;

- навыками анализа постановлений Конституционного Совета РК.

Знать:

- общие категории и понятия конституционного права, а также специальные термины, применяемые в конституционно-правовом законодательстве;

- конституционные основы организации и обеспечения функционирования системы органов государственной власти.

Уметь:

- применять нормы конституционного законодательства, а также свободно оперировать основными категориями и понятиями, характеризующими сущность содержания государственно-правовых явлений, и применять их при решении практических задач;

- применять теоретические знания по конституционному праву, в том числе свободно оперировать конституционно-правовыми терминами и понятиями, точно их использовать в правотворческой и правоприменительной практике;

- толковать конституционно-правовые нормы, применяя различные способы и виды толкования;

- анализировать решения Конституционного Совета РК, руководствоваться ими в своей профессиональной деятельности.

3. Материалы практики

- Постановление Центральной избирательной комиссии Республики Казахстан «Об использовании избирательных бюллетеней во время голосования на внеочередных выборах депутатов Мажилиса Парламента четвертого созыва и очередных выборах депутатов маслихатов Республики Казахстан в 2007 году» от 15 августа 2007 года №109/237. Зарегистрировано в Министерстве юстиции Республики Казахстан 16 августа 2007 года №4875 // <http://adilet.zan.kz/rus/docs/V070004875> ;

- Постановление Конституционного Совета Республики Казахстан «Об официальном толковании пункта 2 статьи 41 Конституции Республики Казахстан» от 9 октября 1998 г. № 9/2// adilet.zan.kz/rus/docs/S980000009 #0.

Тема 7. Республиканский референдум.

1. Содержание темы

Республиканский референдум: понятие и принципы. Предмет республиканского референдума. Вопросы, которые не могут быть предметом

республиканского референдума. Назначение и подготовка республиканского референдума. Комиссии республиканского референдума. Порядок проведения республиканского референдума. Решения республиканского референдума.

2. Связь темы лекционного и семинарского занятия с компетенциями, приобретаемыми студентами после освоения данной темы

В результате освоения данной темы студент должен обладать следующими компетенциями:

- навыками работы с Конституцией РК, законодательными и другими нормативными актами;

- навыками анализа правоприменительной и правозащитной деятельности, анализа постановлении ЦИК РК и Конституционного Совета РК.

Знать:

- специфику конституционно-правовых отношений, права и обязанности субъектов конституционно-правовых отношений, общие категории и понятия конституционного права, а также специальные термины, применяемые в конституционно-правовом законодательстве;

- основы правового положения личности; становление и развитие института гражданства РК, содержание конституционных прав, свобод и обязанностей человека и гражданина; способы защиты прав и свобод личности.

Уметь:

- применять теоретические знания по конституционному праву, в том числе свободно оперировать конституционно-правовыми терминами и понятиями, точно их использовать в правотворческой и правоприменительной практике;

- толковать конституционно-правовые нормы, применяя различные способы и виды толкования;

- анализировать акты ЦИК РК и Конституционного Совета РК, руководствоваться ими в своей профессиональной деятельности;

3. Материалы практики

- Постановление Центральной избирательной комиссии Республики Казахстан «О внесении изменений в постановление Центральной избирательной комиссии Республики Казахстан от 25 июня 2007 года № 90/178 "Об утверждении Правил осуществления предвыборной агитации через средства массовой информации и информационного обеспечения выборов депутатов Мажилиса Парламента Республики Казахстан, избираемых по партийным спискам, и выборов депутатов маслихатов Республики Казахстан» от 20 октября 2015 года № 43/76. Зарегистрировано в Министерстве юстиции Республики Казахстан 4 декабря 2015 года № 12355 // <http://adilet.zan.kz/rus/docs/V1500012355>

Раздел VI. Конституционная система государственных органов Республики Казахстан

Тема 8. Конституционная система государственных органов Республики Казахстан.

1. Содержание темы

Государственный орган: понятие, основные признаки. Конституционные принципы организации и деятельности государственных органов. Конституционная система государственных органов Республики Казахстан (Президент, Правительство, Парламент, суды, Конституционный Совет и др.).

2. Связь темы лекционного и семинарского занятия с компетенциями, приобретаемыми студентами после освоения данной темы

В результате освоения данной темы студент должен обладать следующими компетенциями:

– самостоятельно определять способы выполнения поставленных задач при организации и осуществлении профессиональной деятельности, оценивать эффективность и качество ее выполнения.

В результате освоения данной темы студент должен:

Знать:

– основное назначение государственных органов в экономической, социально-культурной, политической сферах.

Уметь:

– оперировать базовыми теоретическими юридическими понятиями и категориями;

– анализировать юридические факты и возникающие в связи с ними политические и правовые отношения; анализировать, толковать и правильно применять правовые нормы.

3. Материалы практики

- Постановление Конституционного Совета Республики Казахстан «Об официальном толковании пункта 4 статьи 88 Конституции Республики Казахстан» от 31 мая 2000 г. № 3/2. // [#0](http://adilet.zan.kz/rus/docs/S000000003)

Тема 9. Конституционно-правовой статус Президента Республики Казахстан.

1. Содержание темы

Понятие института президентства. Основные этапы становления института президентства в Республике Казахстан. Президентская форма правления в Республике Казахстан: понятие, особенности. Президент Республики Казахстан – глава государства и высшее должностное лицо. Место и роль Президента Республики Казахстан в системе высших органов государственной власти. Компетенция (полномочия) Президента Республики Казахстан. Порядок досрочного освобождения и отрешения Президента от должности. Правовые акты Президента Республики Казахстан. Система

обеспечения деятельности Президента Республики Казахстан. Роль Администрации Президента Республики Казахстан в осуществлении его полномочий. Конституционно – правовой статус бывших Президентов Республики Казахстан. Правовой статус первого Президента Республики Казахстан. Символы президентской власти.

2. Связь темы лекционного и семинарского занятия с компетенциями, приобретаемыми студентами после освоения данной темы

В результате освоения данной темы студент должен обладать следующими компетенциями:

- анализировать решения Президента РК, руководствоваться ими в своей профессиональной деятельности;

- принимать правовые решения в соответствии с национальным законодательством и правовыми актами Президента РК.

В результате освоения данной темы студент должен:

Знать:

– основы конституционно-правовой регламентаций деятельности Президента РК

Уметь:

– оперировать базовыми теоретическими юридическими понятиями и категориями: государственная власть, президент, президентское правление, иммунитет, парламентский иммунитет, правительство, судебная власть, принципы организации и деятельности Президента РК.

3. Материалы практики

- Постановление Конституционного Совета Республики Казахстан «Об официальном толковании подпункта 2) статьи 44, пункта 2 статьи 45, пункта 2 статьи 61, пункта 2 статьи 62, подпункта 2) пункта 1 статьи 72 Конституции Республики Казахстан» от 3 июля 2000 года № 15/2 [#0](http://adilet.zan.kz/rus/docs/S000000015);

- Постановление Конституционного Совета Республики Казахстан «Об официальном толковании пункта 2 статьи 41 Конституции Республики Казахстан» от 9 октября 1998 г. № 9/2//[#0](http://adilet.zan.kz/rus/docs/S980000009)

Тема 10. Конституционно–правовой статус Парламента Республики Казахстан.

1. Содержание темы

Современный парламентаризм: понятие и сущность. Парламентское право. Основные этапы становления казахстанского парламентаризма и профессионального Парламента в Республике Казахстан. Место и роль Парламента Республики Казахстан в системе высших органов государственной власти. Структура Парламента Республики Казахстан. Организационные формы осуществления полномочий Парламента Республики Казахстан. Координационные и рабочие органы Парламента Республики Казахстан. Председатели Палат Парламента Республики

Казахстан. Совместные полномочия Палат Парламента. Исключительные полномочия Сената. Исключительные полномочия Мажилиса. Осуществление Парламентом полномочий по даче Президенту согласия на назначение, избрание и освобождение от должности должностных лиц Республики. Законодательный процесс в Парламенте Республики Казахстан. Предпроектный этап, криминологическая и антикоррупционная экспертизы законопроектов.

Законодательная инициатива (внесение законопроекта), рассмотрение законопроекта в Палатах Парламента, принятие законопроекта, представление законов на подпись Президенту Республики Казахстан. Рассмотрение Парламентом законов (статей закона), вызвавших возражение Президента Республики.

Конституционно – правовая ответственность Парламента Республики Казахстан. Основания прекращения полномочий Парламента Республики Казахстан.

Вопросы совершенствования конституционно-правового статуса Парламента Республики Казахстан в условиях дальнейшей демократизации казахстанского общества.

2. Связь темы лекционного семинарского занятия с компетенциями, приобретаемыми студентами после освоения данной темы

В результате освоения данной темы студент должен обладать следующими компетенциями:

- навыками работы с правовыми актами;
- навыками анализа различных правовых явлений, юридических фактов, правовых норм и отношений;
- навыками реализации норм конституционного права

В результате освоения данной темы студент должен:

Знать:

- сущность государственной власти, особенности законодательной власти в современном мире, структуру современного парламента, специфику статуса парламентария.

Уметь:

- оперировать конституционно-правовыми понятиями и категориями: государственная власть, парламент, парламентарий, бикамерализм, парламентский иммунитет, принципы организации и деятельности парламента.

3. Материалы практики

- Постановление Конституционного Совета Республики Казахстан «Об официальном толковании пункта 2 статьи 49 Конституции Республики Казахстан» от 14 июля 1999 года №13/2
[//http://adilet.zan.kz/rus/docs/S990000013_#0](http://adilet.zan.kz/rus/docs/S990000013_#0)

Тема 11. Конституционно–правовой статус депутатов Парламента Республики Казахстан.

1. Содержание темы

Понятие народного представительства. Конституционно – правовой статус депутата Парламента Республики Казахстан. Основные принципы деятельности депутата Парламента. Полномочия депутата Парламента. Участие депутата в сессиях Парламента, заседаниях его палат. Депутатские запросы и вопросы. Система обеспечения деятельности депутата Парламента. Гарантии осуществления полномочий депутата Парламента. Депутатская неприкосновенность. Депутатские объединения в Парламенте. Меры взыскания, которые могут быть применены к депутату Парламента.

2. Связь темы лекционного семинарского занятия с компетенциями, приобретаемыми студентами после освоения данной темы

В результате освоения данной темы студент должен обладать следующими компетенциями:

– навыками работы с правовыми актами;

– навыками анализа различных правовых явлений, юридических фактов, правовых норм и отношений;

– навыками реализации норм конституционного права

В результате освоения данной темы студент должен:

Знать:

– сущность государственной власти, особенности законодательной власти в современном мире, структуру современного парламента, специфику статуса парламентария.

Уметь:

– оперировать конституционно-правовыми понятиями и категориями: государственная власть, парламент, парламентарий, бикамерализм, парламентский иммунитет, принципы организации и деятельности парламента.

3. Материалы практики

- Постановление Конституционного Совета Республики Казахстан «Об официальном толковании пункта 5 статьи 50 Конституции Республики Казахстан» от 15 марта 1999 года № 1/2// http://adilet.zan.kz/rus/docs/S990000001_#0;

- Постановление Конституционного Совета Республики Казахстан «Об официальном толковании пункта 4 статьи 51 Конституции Республики Казахстан в части нормы "постоянно проживающий на территории соответствующей области, города республиканского значения либо столицы Республики не менее трех лет»» от 18 марта 1999 года № 5/2// http://adilet.zan.kz/rus/docs/S990000005_#0

Тема 12. Конституционно – правовой статус Правительства Республики Казахстан.

1. Содержание темы

Исполнительная власть в Республике Казахстан: понятие, сущность, основные черты. Место и роль Правительства Республики Казахстан в

системе высших органов государственной власти. Правительство - высший орган исполнительной власти в Республике Казахстан. Образование, структура и состав Правительства Республики Казахстан. Срок полномочий Правительства. Вопросы отставки Правительства.

Компетенция, подотчетность и ответственность Правительства Республики Казахстан. Акты Правительства: понятие, виды, юридическая сила. Отношения Правительства с государственными органами (Президентом, Парламентом и др.). Организация деятельности Правительства.

Вопросы совершенствования конституционно-правового статуса Правительства Республики Казахстан в современных условиях.

Правовой статус Премьер-Министра РК, порядок его назначения. Акты Премьер-Министра Республики Казахстан.

2. Связь темы лекционного и семинарского занятия с компетенциями, приобретаемыми студентами после освоения данной темы

В результате освоения данной темы студент должен обладать следующими компетенциями:

– умение применять знание о правовых актов в профессиональной деятельности;

– ориентироваться в условиях постоянного изменения правовой базы.

– умение анализировать акты Правительства РК на предмет их соответствия конституционного законодательства РК.

В результате освоения данной темы студент должен:

Знать:

– конституционно-правовые формы деятельности Правительства РК;

– акты, издаваемые Правительством РК.

Уметь:

– проводить анализ норм действующего законодательства о Правительстве РК;

– применять на практике акты Правительства РК

3. Материалы практики

- Постановление Конституционного Совета Республики Казахстан «Об официальном толковании подпункта 4) статьи 66 Конституции Республики Казахстан» 17 марта 1999 года № 4/2 // http://adilet.zan.kz/rus/docs/S990000004_#0

Тема 13. Конституционный контроль в Республике Казахстан.

1. Содержание темы

Понятие конституционного контроля и его основные модели. Становление института конституционного контроля в Республике Казахстан. Правовой статус Конституционного Совета Республики Казахстан: состав, порядок формирования, сроки полномочий его членов. Правовой статус Председателя и членов Конституционного Совета. Компетенция Конституционного Совета и должностных лиц. Основные принципы

деятельности органа конституционного контроля. Конституционный Совет как орган официального толкования Конституции. Конституционное производство и его основные стадии (внесение обращения, рассмотрение обращений, принятие решения). Участники конституционного производства. Решения Конституционного Совета Республики Казахстан, их виды, юридическая сила, исполнение. Вопросы совершенствования института конституционного контроля в Республике Казахстан. Акты, принимаемые Конституционным Советом.

2. Связь темы лекционного семинарского занятия с компетенциями, приобретаемыми студентами после освоения данной темы

В результате освоения данной темы студент должен обладать следующими компетенциями:

– умение применять знание о правовых актов в профессиональной деятельности;

– ориентироваться в условиях постоянного изменения правовой базы.

В результате освоения данной темы студент должен:

Знать:

– Правовые формы деятельности Конституционного Совета РК;

– акты, издаваемые Конституционным Советом РК.

Уметь:

- анализировать решения Конституционного Совета РК, руководствоваться ими в своей профессиональной деятельности;

- принимать правовые решения в соответствии с национальным законодательством и иными нормативными правовыми актами, регулирующими общественные отношения, относящиеся к предмету конституционного права;

3. Материалы практики

- Постановление Конституционного Совета Республики Казахстан «Об официальном толковании пункта 4 статьи 52, пункта 5 статьи 71, пункта 2 статьи 79, пункта 3 статьи 83 и пункта 2 статьи 15 Конституции Республики Казахстан» от 30 января 2003 года №10// <http://adilet.zan.kz/rus/docs/K950001000> ;

- Нормативное постановление Конституционного Совета Республики Казахстан «Об официальном толковании нормы абзаца второго пункта 3 статьи 71 Конституции Республики Казахстан» 16 марта 2011 года № 3// <http://adilet.zan.kz/rus/docs/S1100000003#29>

Тема 14. Конституционные основы правосудия в Республике Казахстан.

1. Содержание темы

Судебная власть: понятие, содержание, сущность. Место и роль судебной власти в системе государственной власти Республики Казахстан. Правовой статус районных и приравненных к ним судов, областных и приравненных к ним судов, Верховного суда Республики Казахстан.

Конституционные принципы осуществления правосудия в Республике Казахстан.

Правовой статус судей Республики Казахстан. Принципы несменяемости и неприкосновенности судей. Независимость судьи и ее гарантии.

Требования, предъявляемые судье и кандидатам в судьи. Отбор кандидатов на должность судьи. Порядок наделения судьи полномочиями. Приостановление полномочий судьи. Освобождение от должности и прекращение полномочий судьи. Отставка судьи. Дисциплинарная ответственность судей. Материальное и социальное обеспечение судей.

Порядок формирования Высшего судебного Совета Республики Казахстан, его состав и полномочия. Обеспечение деятельности судов. Вопросы совершенствования конституционно-правового статуса судов и судей в современных условиях.

Конституционно-правовые основы организации и деятельности прокуратуры Республики Казахстан.

2. Связь темы лекционного семинарского занятия с компетенциями, приобретаемыми студентами после освоения данной темы

В результате освоения данной темы студент должен обладать следующими компетенциями:

– умение применять знание о правовых актов в профессиональной деятельности;

– ориентироваться в условиях постоянного изменения правовой базы.

В результате освоения данной темы студент должен:

Знать:

– Порядок формирования судебной власти и судебной системы Республики Казахстан.

Уметь:

- принимать правовые решения в соответствии с национальным законодательством и иными нормативными правовыми актами, регулирующими общественные отношения, относящиеся к предмету конституционного права;

3. Материалы практики

- Постановление Конституционного Совета Республики Казахстан «Об официальном толковании пункта 4 статьи 75 Конституции Республики Казахстан» от 14 апреля 2006 года № 1// http://adilet.zan.kz/rus/docs/S060000001_#0;

- Нормативное Постановление Конституционного Совета Республики Казахстан «Об официальном толковании пункта 2 статьи 12, пунктов 2 и 8 статьи 62, пункта 1 статьи 76, подпунктов 3) и 5) пункта 3 статьи 77 Конституции Республики Казахстан» от 18 апреля 2007 года №4 // http://adilet.zan.kz/rus/docs/S070000004_#0

Тема 15. Конституционно-правовые основы местного государственного управления и самоуправления в Республике Казахстан.

1. Содержание темы

Понятие местного государственного управления. Становление современной системы местного государственного управления в Республике Казахстан. Маслихаты – местные представительные органы. Порядок образования, компетенция и организация деятельности маслихатов. Правовые акты маслихата. Основания прекращения полномочий маслихатов. Правовой статус депутата маслихата. Правовой статус председателя сессии маслихата и секретаря маслихата.

Акиматы – местные исполнительные органы РК. Полномочия акиматов. Аким – глава административно-территориальной единицы. Компетенция акима. Порядок назначения (избрания) акима области, района, поселка, аула, аульного (сельского) округа. Акты акимата, акима.

Понятие местного самоуправления. Роль маслихатов с становлении институтов местного самоуправления в Республике Казахстан. Порядок организации и деятельности органов местного самоуправления.

2. Связь темы лекционного и семинарского занятия с компетенциями, приобретаемыми студентами после освоения данной темы

В результате освоения данной темы студент должен обладать следующими компетенциями:

– умение применять знание о правовых актов в профессиональной деятельности;

– ориентироваться в условиях постоянного изменения правовой базы.

В результате освоения данной темы студент должен:

Знать:

– Порядок образования органов местного государственного управления и самоуправления в РК;

– Принципы организаций органов местного государственного управления и самоуправления в Республике Казахстан;

– Специфику актов органов местного государственного управления.

Уметь:

- принимать правовые решения в соответствии с национальным законодательством и иными нормативными правовыми актами, регулирующими общественные отношения, относящиеся к предмету конституционного права;

3. Материалы практики

- Дополнительное постановление Конституционного совета Республики Казахстан «Об истолковании Нормативного постановления Конституционного совета Республики Казахстан от 15 октября 2008 года № 8 "Об официальном толковании статьи 54, подпунктов 1) и 3) пункта 3 статьи 61, а также ряда других норм Конституции Республики Казахстан по вопросам организации государственного управления"» от 16 мая 2013 года № 2 // <http://adilet.zan.kz/rus/docs/S1300000002>

-Постановление Конституционного Совета РК «Об официальном толковании пункта 4 статьи 88 Конституции РК» от 31 мая 2000 г. № 3/2 [//http://adilet.zan.kz/rus/docs/S000000003_#0](http://adilet.zan.kz/rus/docs/S000000003_#0)

III. Тематика практических (семинарских) занятий

1. Конституционное право Республики Казахстан: общая характеристика.
2. Конституция Республики Казахстан – Основной закон государства и права.
3. Основы конституционного строя Республики Казахстан.
4. Основы правового статуса человека и гражданина в Республике Казахстан.
5. Гражданство Республики Казахстан.
6. Конституционно-правовой статус общественных объединений в Республике Казахстан.
7. Избирательное право и избирательные системы Республики Казахстан.
8. Республиканский референдум в Казахстане.
9. Конституционно-правовой статус Президента Республики Казахстан.
10. Конституционно-правовой статус Парламента Республики Казахстан.
11. Конституционно-правовой статус Правительства Республики Казахстан.
12. Конституционный контроль в Республике Казахстан.
13. Конституционные основы судебной власти в Республике Казахстан.
14. Конституционно-правовые основы местного государственного управления и местного самоуправления в Республике Казахстан.

IV.Примерный перечень тем, отведенных на самостоятельное изучение

1. Понятие, предмет и метод конституционного права.
2. Система конституционно – правовых отношений.
3. Конституционно – правовые санкции и ответственность в конституционном праве.
4. Понятие и виды конституционно – правовых норм.
5. Понятие и система источники конституционного права.
6. Конституция как источник Конституционного права.
7. Правовая природа и роль деклараций в Конституционном праве.
8. Понятие и содержание государственного суверенитета.
9. Соотношение государственного и национального суверенитета.
10. Конституционно – правовой статус языков в Республике Казахстан.
11. Вопросы государственного обустройства Республики Казахстан в Послании Президента «Казахстан - 2050»
12. Принцип разделения властей в Конституционном праве.
13. Форма и структура Конституции Республики Казахстан.
14. Место конституции в правовой системе РК.
15. Понятие конституционного строя РК.
16. Принципы конституционного строя РК
17. Республика Казахстан – унитарное государство с президентской формой правления.
18. Республика Казахстан - светское, демократическое государство.
19. Республика Казахстан – правовое, социальное государство.
20. Политическая система Республики Казахстан.
21. Понятие и формы непосредственной демократии.
22. Республиканский референдум как форма народовластия в Республике Казахстан.
23. Понятие и формы представительной демократии.
24. Понятие и принципы гражданства Республики Казахстан.
25. Основания и порядок приобретения гражданства в РК.
26. Основания порядок прекращения гражданства в РК.
27. Порядок изменения гражданства детей.
28. Производство по вопросам гражданства.
29. Понятие и элементы конституционного статуса человека и гражданина.
30. Система конституционных прав и свобод человека и гражданина.
31. Правовой статус иностранных граждан и лиц без гражданства.
32. Конституционно – правовые основы миграционных процессов в РК.
33. Гарантии конституционных прав и свобод человека и гражданина.
34. Понятие конституционных обязанностей человека и гражданина.
35. Принципы избирательного права.
36. Избирательная система в РК

37. Понятие и принципы республиканского референдума как формы непосредственной демократии.
38. Подготовка и порядок проведения республиканского референдума.
39. Понятие и принципы избирательного процесса.
40. Порядок образования и компетенция избирательных органов.
41. Стадии избирательного процесса.
42. Выборы Президента РК.
43. Выборы депутатов Мажилиса Парламента РК.
44. Выборы депутатов маслихатов.
45. Конституционные принципы организации и деятельности государственных органов.
46. Классификация и система государственных органов в РК.
47. Система представительных органов в РК.
48. Система исполнительных органов в РК.
49. Система судебных органов в РК.
50. Президент – глава государства.
51. Правовой статус и компетенция Президента РК.
52. Правовой статус и компетенция Парламента РК.
53. Структура Парламента и порядок формирования его палат.
54. Правовой статус депутата Парламента РК.
55. Правительство – высший орган исполнительной власти в РК.
56. Порядок формирования и компетенция Правительства РК.
57. Правовой статус конституционного Совета и его членов.
58. Формирование Конституционного Совета и основные принципы его деятельности.
59. Конституционные принципы осуществления правосудия в РК.
60. Система судебных органов в РК.
61. Порядок формирования судов в РК.
62. Конституционный статус судей.
63. Система местных исполнительных органов в РК.
64. Система местных представительных органов в РК.
65. Понятие самоуправления в РК.
66. Теория Конституции в доктрине конституционализма.
67. Концепция формирования государственной идентичности Республики Казахстан и его развитие.
68. Место символов РК в становлении казахстанского патриотизма.
69. Соотношение правового государства и конституционного государства.
70. Становление принципов правового государства в конституционном законодательстве РК.
71. Становление и сущность казахстанского парламентаризма.
72. Источники конституционного права: виды, классификация.
73. Толкование Конституции РК.
74. Система сдержек и противовесов во взаимоотношениях Правительства и Парламента.

75. Конституционные права человека в социальном государстве.
76. Реализация гражданами права на мирные собрания, митинги, демонстрации, шествия.
77. Законотворческие функции Президента.
78. Общая характеристика и сущность мажоритарной избирательной системы в РК и ее соотношение с пропорциональной избирательной системой.
79. Принцип политического плюрализма.
80. Соотношение конституционного контроля и прокурорского надзора.
81. Общая характеристика и сущность пропорциональной избирательной системы в РК.
82. Правовые основы выборов в Республике Казахстан
83. Место таможенных органов в системе государственных органов в системе государственных органов РК.
84. Конституционно-правовые основы обеспечения национальной безопасности
85. Конституционные основы надзора прокуратуры за деятельностью местных исполнительных органов
86. Наука конституционного права РК: становление и развитие и методология.
87. Конституционные принципы функционирования РК как демократического государства.
88. Конституционный контроль – гарантия соблюдения законности в правовом государстве.
89. Реформирование избирательного законодательства: проблемы теории и практики
90. Становление парламентаризма в Казахстане и конституционное законотворчество.
91. Конституционные принципы правового развития Казахстана
92. О некоторых проблемах законодательного обеспечения местного государственного управления и самоуправления.
93. Конституция Республики Казахстан: сущность и основные принципы.
94. Конституционно – правовая характеристика Республики Казахстан как демократического, правового, социального и светского государства.
95. Конституционно – правовые основы функционирования исполнительной власти.
96. Становление конституционного законодательства в республике Казахстан.
97. Конституция как источник действующего права.
98. Политико – правовой статус международных договоров.
99. Конституционные принципы деятельности Республики Казахстан
100. Конституционно – правовой статус общественных объединений в РК
101. Конституционное право на частную собственность в РК
102. Конституционное право на свободу объединений в РК

103. Конституционно – правовой статус Палат Парламента
104. Компетенция Сената Парламента
105. Организационные формы деятельности Парламента РК
106. Правовой статус Премьер – Министра РК
107. Конституционное производство в РК
108. Конституционно – правовой статус Высшего Судебного Совета
109. Роль и место избирательных органов в системе органов Республики Казахстан
110. Компетенция маслихатов
111. Роль маслихатов в становлении института местного самоуправления в Республике Казахстан

V. СПИСОК РЕКОМЕНДУЕМОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

Нормативно-правовые акты:

1. Конституция Республики Казахстан: (принята на республиканском референдуме 30 августа 1995 года) (с изменениями и доп. по сост. на 10.03.2017 г.). - Алматы :Лем, 2017. - 40 с.
2. Закон Республики Казахстан «О внесении изменений и дополнений в Конституцию Республики Казахстан» от 7 октября 1998 г. (Казахстанская правда, 8 октября 1998)
3. Закон Республики Казахстан «О внесении изменений и дополнений в Конституцию Республики Казахстан» от 21 мая 2007 года №254 (Казахстанская правда, 22 мая 2007 года №76)
4. Закон Республики Казахстан «О внесении дополнения в Конституцию Республики Казахстан» от 2 февраля 2011 года №403-IV (Казахстанская правда, 3 февраля 2011 г. №38-39)
5. Закон Республики Казахстан «О внесении дополнения в Конституцию Республики Казахстан» от 10 марта 2017 года № 51-VI/<http://adilet.zan.kz/rus/docs/Z1700000051#1>
6. Декларация КазССР «О государственном суверенитете КазССР» от 25.10.90 г. (Казахстанская правда, 28 октября 1990)
7. Конституционный закон Республики Казахстан «О государственной независимости РК» от 16.12.91 г. (Ведомости Верховного Совета РК, 1991, № 51, ст. 622)
8. Конституционный закон «О Президенте Республики Казахстан» от 26 декабря 1995 г. (Ведомости Верховного Совета Республики Казахстан, 1995, №24, Ст. 172) по состоянию на 3 февраля 2011 года.
9. Конституционный закон Республики Казахстан «О Первом Президенте Республики Казахстан» от 20 июля 2000 г. № 83-2 (Ведомости Парламента РК, 2000 г. № 10)
10. Конституционный закон «О Правительстве Республики Казахстан» от 18 декабря 1995 г. (Ведомости Верховного Совета Республики Казахстан, 1995, №23, Ст. 145) по состоянию на 19 июня 2007 года.
11. Конституционный Закон Республики Казахстан «О республиканском референдуме» от 2 ноября 1995 г. (Ведомости Верховного Совета Республики Казахстан, 1995 г., № 22, ст. 131) по состоянию на 4 мая 2008 года.
12. Конституционный закон «О Парламенте Республики Казахстан и статусе его депутатов» от 16 октября 1995 г. (Ведомости Верховного Совета Республики Казахстан, 1995 г., №21) по состоянию на 19 июня 2007 года.
13. Конституционный закон РК «О судебной системе и статусе судей» от 25 декабря 2000 г. (Ведомости Парламента РК, 2000 г. № 23) по состоянию на 16 февраля 2012 года.
14. Конституционный закон «О выборах в Республике Казахстан» от 28 сентября 1995 г. № 2464. (Ведомости Верховного Совета Республики Казахстан, 1995 г., N 17-18) по состоянию на 3 февраля 2011 года.

15. Конституционный закон РК «О Конституционном Совете Республики Казахстан» от 28 декабря 1995 года (Ведомости Верховного Совета Республики Казахстан, 1995 г., №24, ст. 173) по состоянию на 17 июня 2008 года.

16. Закон Республики Казахстан «О правовых актах» от 6 апреля 2016 года № 480-V // <http://adilet.zan.kz/rus/docs/Z1600000480>

17. Закон Республики Казахстан «О местном государственном управлении и самоуправлении в РК» от 23 января 2001 г. № 148. (Ведомости Парламента РК, 2001 г., № 3) по состоянию на 3 июля 2013 года.

18. "Третья модернизация Казахстана: глобальная конкурентоспособность" Послание Президента Республики Казахстан от 31 января 2017 года // <http://adilet.zan.kz/rus/docs/K1700002017>

19. План нации - 100 конкретных шагов Программа Президента Республики Казахстан от 20 мая 2015 года // <http://adilet.zan.kz/rus/docs/K1500000100>

20. Послание Президента Республики Казахстан «Стратегия «Казахстан – 2050: новый политический курс состоявшегося государства» от 14 декабря 2012 года. – Официальный сайт Президента Республики Казахстан www.akorda.kz

21. Концепция правовой политики РК на период с 2010 до 2020 года, утвержденная Указом Президента Республики Казахстан от 24 августа 2009 г. (Казахстанская правда, 27.09.2009 г. №205)

Основная литература:

1. Сапаргалиев Г.С. Конституционное право Республики Казахстан : академический курс / Г. Сапаргалиев. - 3-е изд., доп. - Алматы : ЖетіЖарғы, 2014. - 544 с.
2. Конституционное право Республики Казахстан: Учебник/Сост. д.ю.н., проф. А.Т. Ащеулов. - Алматы: КазГЮА, 2001.
3. Амандыкова С.К. Конституционное право Республики Казахстан. – Астана, 2001.
4. Амандыкова С.К. Конституционное право Республики Казахстан. – Караганды, 2007.
5. Сагындыкова А.Н. Конституционное право Республики Казахстан Алматы: Білім. 1999.
6. Баишев Ж. Конституционное право Республики Казахстан. Учебно-методическое пособие. Алматы: Жеті Жарғы. 2001.

Дополнительная литература:

14. Белик В.Н. Конституционные права личности и их защита / В.Н. Белик. - М. :Юрайт, 2017. - 195 с.

15. Права человека: Учебник для вузов / ред. Е.А. Лукашева. - 3-е изд. - М.: Норма - Инфра-М, 2017. - 512 с.
16. Комментарий к Конституционному закону Республики Казахстан "О выборах в Республике Казахстан" / Центральная избирательная комиссия РК ; Под ред. Турганкулова К.Т., Турецкого Н.Н. - Астана, 2016. - 440 с.
17. Кутафин О.Е. Глава государства: монография / О. Е.Кутафин. - М.: Проспект, 2015. - 560 с.
18. Турецкий Н.Н. Законодательная ветвь власти Казахстана: учебник / Н.Н.Турецкий. - Костанай : КСТУ им. З. Алдамжар, 2015. - 276 с.
19. Казахстанский тренд: от тоталитаризма к демократическому и правовому государству (взгляд со стороны): сборник статей / И.И. Рогов. - Астана : Конституционный Совет РК, 2015. - 244 с.
20. Конституционный контроль в Казахстане: доктрина и практика утверждения конституционализма: монография / Под ред. И.И. Рогова, В.А. Малиновского; Конституционный Совет РК. - Алматы : Раритет, 2015. - 384 с.
21. Конституция Республики Казахстан: научно-практический комментарий. - Алматы: Раритет, 2015. - 536 с.
22. Малиновский В.А. (Казахский гуманитарно-юридический университет). Практикум по конституционному контролю в Республике Казахстан : учебное пособие / В. А. Малиновский, Ш. Ш. Орманова ; Конст. Совет РК; МОН РК; ЕНУ им. Л.Н. Гумилева. - 2-е изд., доп. и перераб. - Астана : ТОО "Мастер ПО", 2015. - 805 с.
23. Президентские выборы в Казахстане-2015: опережая глобальные вызовы: Материалы круглого стола (04.03.2015) / КИСИ при Президенте РК. - Астана : КИСИ при Президенте РК, 2015. - 80 с.
24. Малиновский В. А. ЛИДЕР: Президентская власть в Казахстане на рубеже эпох. Астана: ТОО «Издательство НОРМА-К», 2012, 528 с.
25. Конституционный контроль в Казахстане: доктрина и практика утверждения конституционализма. Монография / под ред. И.И.Рогова, В.А.Малиновского. Алматы: Раритет, 2015., - 384с.
26. Формирование сильного и успешного государства и новой глобальной реальности: "Актуальные проблемы государства и права" Вып.4 / Ред.колл.: Ударцев С.Ф., Наурызбай А.Ж., Качан О.Л., Бисенгалиева Д.М. - Астана : КазГЮУ Консалтинг, 2016. - 224 с.

VI. АВТОРЫ ТИПОВОЙ УЧЕБНОЙ ПРОГРАММЫ

1. Амандыкова С.К. - д.ю.н., профессор ЕНУ им.Л.Н.Гумилева
2. Бейсембеков А.С. – м.ю.н., ст.преподаватель Университета КазГЮУ